

OPAS HEVOSJALOSTUSLIITOISSA ALOITTAVILLE TOIMINNANJOHTAJILLE

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maaseutuelinkeinot, Mustiala

Kevät 2021

Merja Hietanen

Koulutus Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Kampus Mustiala

Tekijä	Merja Hietanen	Vuosi 2021
Työn nimi	Opas hevosjalostusliitoissa aloittaville toiminnanjohtajille	
Ohjaajat	Terhi Thuneberg	

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö on tehty oppaaksi hevosjalostusliitoissa työnsä aloittaville toiminnanjohtajille. Tavoitteena oli tehdä opas, josta selviää suurin osa hevosjalostusliiton toiminnanjohtajan työtehtävistä. Useimmista työtehtävistä on koottu pääpiirteet sekä käytännön vinkkejä ja ohjeita työn toteuttamiseen.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Etelä-Suomen Hevosjalostusliitto ry, jossa tämän opinnäytetyön tekijä työskenteli vt. toiminnanjohtajana vuosina 2018-2020. Työsuhteen aikana tehdyt muistiinpanot ovat tämän opinnäytetyön pohjana. Perehdytys työhön oli melko hyvää ja kesti useamman viikon. Opastusta ja neuvoja sai myös muista hevosjalostusliitoista sekä Suomen Hippoksesta.

Opinnäytetyötä varten on haastateltu kuutta hevosjalostusliittojen toiminnanjohtajaa. Neljä kuudesta oli kokenut työn alkuvaiheessa, että perehdytys työhön oli liian vähäistä eikä johtokunnalta ole saanut tarpeeksi tukea. Vastanneiden kokemuksen mukaan tietojen keruu sieltä täältä on vienyt paljon omaa ja toisten työaika. Aina ei ole ollut varmuutta, mistä pitäisi kysyä. Ongelma on myös siinä, ettei aluksi tiedetä kaikkia työhön liittyviä asioita, eikä niistä siksi osata kysyä. Kirjallisia ohjeita hevosjalostusliitoissa tehtäviin eri toimintoihin on ollut hankala löytää. Niitä ei ole löytynyt samasta paikasta tai niitä ei ole löytynyt ollenkaan.

Avainsanat Hevostalous, hevonen, hevosjalostusliitto, oppaat, järjestötoiminta

Sivut 47 sivua ja liitteitä 4 sivua

Mustiala

Author Merja Hietanen

Year 2021

Subject A guide for executive directors in Finnish horse breeding associations

Supervisors Terhi Thuneberg

ABSTRACT

This thesis has been made as a guide for executive directors starting their work in Finnish horse breeding associations. There are 16 horse breeding associations in Finland. This thesis is a guide that explains most of the duties in horse breeding associations.

The client of the thesis is Etelä-Suomen Hevosjalostusliitto ry. (Southern Finland Horse Breeding Association), where author of the thesis worked as executive director in 2018-2020. During employment author collected a lot of notes and received advice mostly from other horse breeding associations and from Suomen Hippos. These notes and advices act as the basis for this thesis.

Author also interviewed some executive directors for this thesis. Most of them (4/6) had experienced, that there was not enough professional introduction at the early stage of the employment relationship. Also, the support from the association's board was not enough. Searching information on the new job takes time away from the actual work. A new executive director does not always know, where to ask or even what to ask, because at the beginning you maybe do not know all the tasks involved in the work. It is quite hard to find instructions for the job as executive director, and there is no comprehensive, written instructions.

Keywords Horse production, horse, horse breeding association, guide, organizational activities

Pages 47 pages and appendices 4 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Työn tavoite	2
3	Toimeksiantaja	3
4	Työn toteutus	4
5	Hevosjalostusliittojen toiminnasta	5
5.1	Tehtävät ja palvelut	6
5.2	Hevosjalostusliittojen vuosikello	7
5.3	Hevosjalostusliittojen toimintoja ja niiden eroavaisuuksia	9
5.3.1	Pikkujouluravit, Etelä-Suomen hevosjalostusliitto	11
6	Tunnistus, lait ja käytännöt	12
6.1	Tuontihevosten tunnistus	14
6.2	Varsan tunnistaminen	17
6.3	Varsojen tunnistuskausi	18
6.3.1	Tunnistuspäivään valmistautuminen	19
6.3.2	Tunnistuksesta	21
6.3.3	Tunnistuksen jälkeen	22
7	Näyttelyt	22
7.1	Ennen näyttelyä	23
7.2	Näyttelyssä	26
7.3	Näyttelyn jälkeen	27
8	Paikallisravit	28
8.1	Ennen raveja	29
8.2	Raveissa	30
8.3	Ravien jälkeen	31
9	Ajolupakurssit, vastuuvaimentajakoulutus	33
9.1	Ennen korttikurssia	34
9.2	Kurssilla	35
9.3	Kurssin jälkeen	35
10	Muut kurssit ja koulutukset, neuvonta	36
11	Astutustiedot, varsomisilmoitukset, omistajanvaihdokset	37

11.1 Astutustietojen vastaanotto	37
11.2 Varsomistietojen vastaanotto.....	38
11.3 Omistajanvaihdokset	38
12 Työaikakirjanpito, raportoinnit, taloushallinto, yhdistystoiminta	39
12.1 Työaikakirjanpito.....	39
12.2 Raportoinnit	40
12.3 Taloushallinto.....	41
12.4 Yhdistystoiminta	42
13 Yhteenveto ja loppupäätelmät	43
Lähteet.....	46

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1 Suomenkielinen tunnustuslomake vuodelta 2020	13
Kuva 2 Jämsän raviradan istumakatsomo ja tuomaritorni.....	32
Kuva 3 Heinolan paikallisravien tuomaritorni	33
Kuva 4 Korttikurssin ajoharjoitukset tuomaritornista katsottuna	36
Kuva 5 Astutuskirjan kansi menneiltä ajoilta, Etelä-Suomen hevosjalostusliiton arkistosta	38

Liitteet

Liite 1	Tunnustusmatkojen muistilista
Liite 2	Muistilista näyttelyihin
Liite 3	Kesäravien muistilista
Liite 4	Etelä-Suomen hevosjalostusliiton ja Jokimaan raviradan pikkujouluravit

1 Johdanto

Tämä työ on tarkoitettu oppaaksi hevosjalostusliitoissa (myöhemmin liitot) aloittaville uusille toiminnanjohtajille. Toivon oppaan tavoittavan myös hevosjalostusliittojen johtokunnat/hallitukset (myöhemmin johtokunta), jotta niissä oltaisiin paremmin selvillä yhdistystä luotsaavan henkilön työtehtävien monipuolisuudesta ja ymmärrettäisiin, mistä kaikesta johtokunta on vastuussa. Uutta toiminnanjohtajaa tai vaikkapa aputunnistajaa työhön ohjaavat henkilöt voivat myös saada vinkkejä tästä oppaasta. Työhön liittyy lukuisia erilaisia tehtäviä, joihin uusi työntekijä pitäisi saada perehdytettyä.

Työn toimeksiantaja on Etelä-Suomen Hevosjalostusliitto ry, jossa olin työharjoittelussa sekä työsuhteessa 2018–2020. Harjoitteluajanani Etelä-Suomen Hevosjalostusliiton pitkäaikainen toiminnanjohtaja lopetti työnsä, minkä johdosta sain yllättäen tilaisuuden jatkaa työssä määräaikaisella sopimuksella harjoitteluajan päätyttyä. Työhön liittyviä kokonaisvaltaisia ja ajantasaisia ohjeita ei ollut saatavilla kirjallisessa muodossa.

Toiminnanjohtajan työnkuva on niin moninainen, että todennäköisesti kukaan ei täysin hallitse työsuhteen alkaessa kaikkia osa-alueita. Työhön sisälle pääseminen voi kestää kauan, koska jotkin työtehtävät tulevat vastaan harvoin tai kausiluonteisesti. Moni tehtävä toiminnanjohtajan työssä vaatii erityisen perehdytyksensä, koska useita työtehtäviä ei juurikaan tule vastaan muualla työelämässä (esim. hevosten tunnistaminen, näyttelyiden järjestäminen). Varsinkin Suomen Hippos ry:n (myöhemmin Hippos) alaisuudessa hoidettavat viranomaistehtävät vaativat hyvän perehdytyksen, koska viranomaistehtävissä ei saa tapahtua virheitä. Kausiluonteiset ja harvoin toteutuvat tehtävät tuovat haastetta uuden toiminnanjohtajan koulutukseen ja opastukseen käytännössä.

Hevosjalostusliittoon kuuluvien työtehtävien opettelu itsenäisesti on yleensä hidasta ja vaatii runsaasti yhteydenottoja kollegoihin sekä Hippokseen, eikä vastauksia kysymyksiin aina saa toivotussa ajassa. Jos uusi toiminnanjohtaja ei tunne kaikkia työtehtäviään, ei ohjeita ja neuvoja osata edes kysyä. Virheiden mahdollisuus kasvaa, jos ei ole saatu oleellisia tietoja.

Hevosjalostusliitoille kuuluvia tehtäviä on lueteltu eri yhteyksissä, esimerkiksi hevosjalostusliittojen ja Hippoksen nettisivuilla, mutta niihin liittyvän käytännön työn selvittäminen on tekijälle itselleen usein työlästä, eikä neuvoja toistaiseksi löydy yhdestä ja samasta paikasta. Hevosjalostusliitoissa tehtäville töille ei löydy opasta työntekijän tarpeisiin. (Hevosjalostusliitot, 2020) (Suomen Hippos ry, n.d.)

Muutaman puhelinhaastatteluun tavoittamani toiminnanjohtajan mukaan melko yleisesti kaivattiin enemmän perehdytystä työtehtäviin, ja perehdyttämiseen käytetyn ajan sanottiin tuntuneen liian lyhyeltä. Joidenkin haastateltujen mielestä johtokunnissa ei kaikilla ollut riittävästi tietoa toiminnanjohtajan työtä koskevissa asioissa, joten sitä kautta oli vaikea saada opastusta työhön. Opastusta kysyttiin ja saatiin useimmiten naapuriliittojen tunnistajilta. Oma kokemukseni työn alkuajoilta on samansuuntainen. Näin ollen toivon ja uskon tästä opinnäytetyöstä olevan jatkossa apua uusille toiminnanjohtajille ja tunnistajille työn aloittamiseen.

2 Työn tavoite

Opinnäytetyöni tavoitteena on saada aikaan perusasiat kattava, yleispätevä opas Hevosjalostusliitoissa tehtävän työn aloittamiseen. Oppaan avulla uudet toiminnanjohtajat hevosjalostusliitoissa pääsisivät aloittamaan työnsä entistä paremmin ja oppaasta saisi tukea ja ehkä myös uusia näkökulmia työtehtävien tekoon. Kaikkia työtehtäviä en avannut oppaassa perin pohjin, vaan keskityin olennaisimpiin käytännön töihin ja osasta kerroin pintapuolisesti. On muistettava, että toimintaohjeet ja työtavat jne. saattavat muuttua. Toivon tämän oppaan antavan kattavan kuvan niistä töistä, jotka toiminnanjohtajalle kuuluvat. Tämän avulla uuden työntekijän olisi helpompi ottaa selvää kaikkiin työhönsä liittyvistä seikoista. Kun tietää työtehtävän ”nimen”, on asiasta helpompi ottaa selvää.

Tämän oppaan avulla myös johtokunnat voivat tutustua hevosjalostusliitossa tehtäviin töihin. Hevosjalostusliittojen johtokunnissa saattaa esiintyä tietämättömyyttä alaisensa työtehtävien suhteen, tai ei ole täysin ymmärretty johtokunnan vastuita. Johtokunta on vastuussa yhdistyksen toiminnasta sekä työntekijästään, joten näihin asioihin liittyvistä velvollisuuksista olisi hyvä keskustella esim. kokouksissa. Toiminnanjohtajat voisivat itse ottaa kokouksissa puheeksi esimerkiksi tiettyihin töihin kuluvan ajan määrän ja niihin liittyvät

epäkohdat, sekä mahdolliset vaaratilanteet tai muuten huomioimansa riskit, joista johtokunnan kuuluisi olla tietoinen.

Työn riskeistä kertominen on rajattu tästä työstä pois, samoin on pyritty rajaamaan ulkopuolelle joitakin käytännön töihin liittyviä toissijaisia yksityiskohtia.

Tavoitteena on siis ollut koota tähän suurin osa hevosjalostusliiton toiminnanjohtajalle kuuluvista työtehtävistä sekä avata niitä hieman. Oppaan alkuun on koottu tietoa tunnistuksiin, näyttelyihin ja paikallisraveihin liittyen. Opasta lukiessa on hyvä muistaa, että työtapoihin, sääntöihin, ohjeisiin jne. voi tulla muutoksia. Näistä muutoksista huolimatta opas pyrkii muistuttamaan siitä seikasta, että yksinkertaiseltakin kuulostavaan tehtävään voi liittyä paljon erilaisia työtehtäviä, muistettavia asioita, lainsäädännöllisiä seikkoja jne. Kehitystyötä tapahtuu lähes kaiken aikaa vaikkapa Heppa-järjestelmän käytössä sekä tunnistuksiin liittyvissä toiminnoissa. Muutoksia sääntöihin ja toimintatapoihin voi tulla myös esim. Hippoksen, Ruokaviraston sekä Maa- ja metsätalousministeriön (myöhemmin MMM) kautta.

3 Toimeksiantaja

Työn toimeksiantaja on Etelä-Suomen Hevosjalostusliitto ry, jonka päätoimipaikka sijaitsee Lahdessa, Jokimaan ravikeskuksessa. Yhdistyksen toiminnanjohtaja on ollut maaliskuusta 2020 lähtien Ninni Ala-Jääski. Johtokuntaan kuuluu 9 jäsentä. Jäsenistössä on monipuolisesti työikäisiä eri alojen osajia, eri puolilta hevosjalostusliiton toiminta-aluetta. Johtokunnan puheenjohtajana toimii Antti Karhila. Useat johtokunnan jäsenistä ovat aktiivisia myös oman kotiseutunsa hevostoiminnassa tai työskentelevät hevosalalla.

Yhdistyksen toimialueeseen kuuluu 27 kuntaa (Asikkala, Askola, Hartola, Heinola, Hollola, Hyvinkää, Iitti, Joutsa, Jämsä, Järvenpää, Karkkila, Kerava, Kuhmoinen, Kärkölä, Lahti, Lohja, Luhanka, Myrskylä, Mäntsälä, Nurmijärvi, Orimattila, Padasjoki, Pornainen, Pukkila, Sysmä, Tuusula, Vihti). Alueella on hevosia noin 8600, varsoja syntyy keskimäärin 320–400 vuodessa. Varsamäärät ovat pudonneet muutaman vuoden takaisista lukemista, mutta pientä kasvua lienee jälleen havaittavissa.

Etelä-Suomen hevosjalostusliiton alueella järjestetään kahdeksat ravit (pois lukien korona-ajan tuomat muutokset), joiden järjestelyihin hevosjalostusliitto ottaa tavalla tai toisella osaa. Näitä ovat Kausalan ja Jämsän totoravit (2 pv), Vermon, Orimattilan, Heinolan ja Joutsan paikallisravit sekä Jokimaalla pidettävät pikkujouluravit. Lisäksi on vielä kesätapahtuma Tuusulassa, jossa ajetaan kilpailut harjoitusravityyliin. Hevosjalostusliitosta otetaan silloin tällöin osaa myös Jokimaan raviradan järjestämien ravien toimintaan.

Hevosjalostusliittojen toimintoja on lueteltu luvussa 5.

Etelä-Suomen hevosjalostusliiton alueella on runsaasti hevosalan toimintaa, erilaisia talleja ja erilaisia hevosharrastajia sekä työksään alalla toimivia. Asiakkaita ja talleja on laidasta laitaan. Toiminnanjohtajan työ on työnä yksinäistä, mutta tallikäynneillä ja tapahtumissa tapaa lukemattoman määrän hevosihmisiä, joihin toiminnanjohtaja voi vaikuttaa tai jotka vastavuoroisesti voivat vaikuttaa toiminnanjohtajan työhön ja ajatuksiin.

Hevosjalostusliitot toimivat Hippoksen alaisuudessa. Toiminnanjohtaja on usein linkkinä hevosihmisten ja Hippoksen välillä, koska hevosjalostusliiton henkilölle on todennäköisesti helpompi puhua kuin ottaa yhteyttä Hippokseen.

4 Työn toteutus

Tiedonkeruu tähän oppaaseen alkoi keväällä 2018, kauan ennen kuin edes tiesin opinnäytetyöni aiheesta. Ensimmäisen hevosjalostusliitossa tekemäni työvuoden (2018) aikana kirjoitin paljon työhön liittyvää muistiin. Muistiinpanojen teko jatkui toisenakin työvuonna. Sain työlle pohjan näistä muistiinpanoista.

Työn tutkimustapa on case- eli tapaustutkimus. Opas pohjautuu Etelä-Suomen hevosjalostusliiton toimintaan ja omiin kokemuksiini työssä vuosilta 2018–2020. Tätä työtä varten on myös haastateltu puhelimitse muiden hevosjalostusliittojen toiminnanjohtajia (6 kpl).

Aloitin tämän oppaan varsinaisen työstämisen kirjoittamalla ensin listan toiminnanjohtajan työtehtävistä. Kokosin listan oman kokemukseni ja muistiinpanojeni perusteella. Osan

työtehtävistä pilkoin osiin ja selostin niiden työvaiheet. Käytin siinä muistiinpanojani ja varmistin sääntöihin ja asetuksiin liittyviä tietoja Hippoksen sekä Ruokaviraston sivuilta. (Suomen Hippos ry, n.d.) (Ruokavirasto, 2020)

Syksyllä 2020 lähestyin hevosjalostusliittojen toiminnanjohtajia sähköpostitse. Kysyin toiminnanjohtajilta, millaista opastusta he olivat saaneet alkuaikoina ja oliko se ollut riittävää. Tiedustelin myös ajatuksia tunnistuskoulutuksesta sekä siitä, tuntevatko he johtokuntien olevan riittävästi selvillä toiminnanjohtajan työstä. Ajankohta sähköpostilleni oli huono, useimmat eivät ehtineet vastata tunnistuskauden ollessa kiireimmillään. Toisen lähettämäni sähköpostin jälkeen olin muutamiin tunnistustyötä tekeviin henkilöihin yhteydessä puhelimitse, koska sähköpostit eivät juurikaan tuottaneet tulosta. Sähköpostitse sain vastauksen yhdeltä henkilöltä, loput viisi keskustelua tehtiin puhelimitse. Haastatelluista kaksi olivat työskennelleet hevosjalostusliitossaan jo useita vuosia, loput neljä olivat olleet toimessaan maksimissaan kaksi vuotta. Puheluiden aikana käytiin läpi työn alkuaikojen kommelluksia ja oivalluksia, mietittiin parannusideoita ja pohdittiin suunnitelmia vastaisuuden varalle. Kokemuksissa ja ajatuksissa ei ollut suuria eroja niiden kesken, jotka olivat kokeneet alun perehdytyksen liian kevyeksi, ja joiden mielestä johtokunnat eivät olleet täysin tietoisia työhön liittyvistä asioista. Haastatelluista kaksi koki saaneensa hyvän ja tarpeeksi pitkän perehdytyksen työhönsä. Neljä henkilöä koki olleensa työnsä alussa melko yksin ja jääneensä vaille kunnollista perehdytystä oman liittonsa toimintaan, työtehtäviin ja varsinkin työtehtävien yksityiskohtiin. Näiden neljän joukossa oltiin myös sitä mieltä, että johtokunnan tietoisuutta työtehtävistä ja niihin liittyvistä asioista pitäisi ehdottomasti lisätä.

5 Hevosjalostusliittojen toiminnasta

Hevosjalostusliitot ovat toimineet Suomessa jo vuodesta 1905. Tällä hetkellä maassamme on 16 hevosjalostusliittoa. Kaikkien liittojen kattojärjestönä toimii Suomen Hippos ry. Hippos on raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö, joka ylläpitää hevosrekisteriä ja johtaa sekä valvoo ravikilpailutoimintaa Suomessa. Hippoksen toimintaa säätelee Ruokavirasto ja Maa- ja metsätalousministeriö. Hevosjalostusliitot ovat itsenäisinä organisaatioina toimivia alueellisia yhdistyksiä. Hevosjalostusliittojen jäsenistöön kuuluu kunkin alueen hevosalan seuroja (hevosystäväinseurat, hevosurheiluseurat jne.). (Hevosjalostusliitot, 2020)

Hevosjalostusliittojen toimintatavoissa on eroja, mutta kaikkien liittojen päätehtäviin kuuluu lakisäateisten viranomaistehtävien hoito yhdessä Hippoksen kanssa. (Hevosjalostusliitot, 2020) Hippoksen ja hevosjalostusliittojen välinen kirjallinen sopimus on ollut työn alla vuodesta 2019. Tämän opinnäytetyön tekohetkellä sopimus on ollut lähellä hyväksymistä ja voimaantuloa.

Hevosjalostusliittojen tavoitteena on edistää hevosjalostus- ja kasvatustoimintaa, tukea ja opastaa hevosalalla toimivia ihmisiä, lisätä ja ylläpitää hevostaitoja sekä parantaa hevosalan tunnettavuutta yleisesti. (Hevosjalostusliitot, 2020)

Hevosjalostusliitto on yhdistys, jossa on toiminnanjohtaja sekä hallitus tai johtokunta. Toiminnanjohtaja tekee työtä, josta johtokunta on osaltaan vastuussa. Johtokunnan on oltava selvillä, mitä kaikkea työnkuvaan kuuluu, jotta päätösten tekeminen, asioiden hoito ja toiminnasta keskusteleminen hoituisi mitä parhaimmalla tavalla. Pääsääntöisesti hevosjalostusliiton toiminnanjohtaja on myös liiton tunnistaja. Tunnistustoiminta on oleellinen osa hevosjalostusliittojen työtä. Poikkeuksiakin on, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan hevosjalostusliitossa toiminnanjohtaja ja tunnistaja ovat erikseen. (Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto ry, 2020)

5.1 Tehtävät ja palvelut

Hevosjalostusliittojen tehtäviä ja palveluita:

- Varsojen ja tuontihevosten tunnistaminen rekisteröintiä varten
- Käynnit kasvatustalleissa vuosittain (tunnistuskäynnit)
- Oriiden astutustietojen ja tammojen varsomistietojen vastaanotto
- Hippoksen tamma- ja varsanäyttelyiden järjestäminen
- Palvelevat hevosenomistajia ja kasvattajia (neuvonta, luennot ym.)
- Ylläpitävät varsalaitumia

- Toimivat Hippoksen kenttäjärjestönä ja verkkona
- Toimivat kanavana Hippoksen ja hevosihmisten välillä
- Järjestävät hevosalaan liittyviä kursseja ja luentoja
- Järjestävät ajolupakursseja ja vastuuvälmentajakoulutusta
- Valvovat paikallis- ja harjoitusravitoimintaa
- Edustavat jäsenistöään hevosorganisaatioissa
- Edunvalvonta
- Ponimittaukset (SRL ja Hippos)

(Hevosjalostusliitot, 2020)

5.2 Hevosjalostusliittojen vuosikello

Tämän vuosikellon pohjana on ollut Hippoksen hevosjalostusliitoille tekemä vuosikello, johon on lisätty hevosjalostusliiton työssä koettuja asioita. Hippoksen vuosikello löytyy tällä hetkellä (syksy 2020) Eino-sivustolta, joka on Hippoksen hevosjalostusliittoja varten ylläpitämä ohje- ja tiedotussivusto. Parina viime vuotena toiminta siellä on ollut hiljaista, eikä kaikkia tietoja ja lomakkeita ole päivitetty. Sivustoa on luvattu uudistaa tai vaihtoehtoisesti tiedot saatetaan siirtää muualle.

Tammikuu:

Raportti edellisvuoden toiminnasta Hippokseen

Toimintakertomuksen kirjoittaminen

Yhteydenotto seuroihin toimintakertomuksen tiimoilta, jäsenkirjeet

Tilinpäätökseen liittyviä toimia

Korttikurssin ja kesän ravipäivien varmistus

Näyttelytuomareiden kysyminen kevään näyttelyihin

Raviponien mittauksia

Tulevien kurssien, luentojen ym. suunnittelua, yhteydenottoja näihin liittyen

Helmikuu:

Jalostuspäivät (Hippoksesta järjestää)

Koulutusta (mm. Hippoksen järjestämä korttikurssien järjestäjien koulutus ja mittaajakoulutus)

Viimeisten tunnistettavien varsojen kasvattajien tavoittelu

Tilinpäätös ja tilintarkastus (maaliskuu)

Maaliskuu:

31.3. Tunnistusten takaraja edellisenä vuonna syntyneille varsoille ravikilpailuoikeuden saamiseksi

Vuosikokouksen suunnittelu (paikan, pj:n ja tarjoilun varaaminen, ilmoitus lehteen ja nettiin, kutsut, seuroille valtakirjat äänestystä varten)

Tilinpäätökseen liittyvien allekirjoitusten kerääminen ym. siihen liittyvät asiat

Huhtikuu:

Vuosikokous

Näyttelykausi alkaa

E-S hjl:ssa korttikurssi voi alkaa jo huhtikuun puolella

Huhtikuu – elokuu:

Syntyvien varsojen tietojen tallennusta

Asiakkaiden neuvonta mm. varsomistietojen ilmoittamisessa

Tuontihevosten tunnistusta

Paikallisravit

Toukokuu:

Edellisvuoden toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastajien lausunto toimitetaan kahtena kappaleena Hippokseen, josta ne lähetetään Maa- ja metsätalousministeriöön

Kesälomat ilmoitetaan Hippokseen sekä liiton nettisivuilla/somessa

Kesän paikallisravien asioiden selvittely, tuomarien varaaminen

Kesäkuu:

Suur-Hollola-ravien talkoot Jokimaalla, 1–2 viikkoa (E-S hjl osallistuu)

Elokuu:

Näyttelykalenterin suunnittelu seuraavalle vuodelle

Syksyn tunnistusten alustava suunnittelu

Syksyn aikataulujen ja tapahtumien suunnittelu, mm. pikkujouluravit (Etelä-Suomen hjl)

Paikallisravien palkintotukien haku

Syyskuu:

Astutusten tallennuksen viimeinen kuukausi

Varsantunnistusmatkojen suunnittelu ja aloittaminen

Liittoparlamentti

Syksyn varsanäyttely

Syyskuu – joulukuu:

Tunnistukset

Pikkujouluravit

Toimintasuunnitelma seuraavalle vuodelle

Tukihaku ministeriöön (MMM), hoidetaan Hippoksen kautta

5.3 Hevosjalostusliittojen toimintoja ja niiden eroavaisuuksia

Tunnistukset ja rekisteröinnit ovat viranomaistehtäviä, jotka hoidetaan kaikissa liitoissa samaa kaavaa noudattaen. Samoin ajolupakurssit, näyttelyt ja ponimittaukset noudattavat samaa linjaa. Liittojen muissa toimintatavoissa ja työtehtävissä saattaa esiintyä eri syistä johtuvia eroavaisuuksia. Tunnistamiseen ja ponien mittaamisen tarvitaan luvat. Hippoksen kautta saa koulutuksen ja luvan tunnistamistoimintaan ja raviponien mittaukseen, ratsuponit mitataan Suomen Ratsastajainliiton (SRL) myöntämällä luvalla.

Osa liitoista toimii alueen raviradalta käsin, ja toiminnanjohtaja saattaa osallistua myös radan toimintaan. Toisilla liitoilla toimisto sijaitsee muualla kuin maakuntaradan kiinteistössä, eikä kaikilla ole yhteistoiminta radan kanssa kovin tiivistä.

Joidenkin liittojen toimistot eivät ole avoinna joka päivä. Toiminnanjohtajan työ voi olla osaaikaista tai kokopäiväistä, riippuen työmäärästä. Nykyään asiakkaiden tarve käydä toimistossa paikan päällä on vähentynyt mm. omistajanvaihdosten käsittelyn siirryttyä kokonaan Hippokselle vuoden 2020 alusta. (Suomen Hippos, 2020) Liiton alueen hevosmäärät, hevosten tiheys ja asiakkaiden määrä vaikuttavat työmäärään ja toimistopäivien ja

Liittojen koot ja hevosmäärät vaihtelevat paljon. Jonkin liiton alueelle voi syntyä reilusti alle 50 varsaa vuodessa, kun taas toisen liiton alueella syntyvyys saattaa olla jopa yli 400 varsaa. Etelä-Suomen hevosjalostusliitto on yksi varsarikkaimmista liitoista Hämeen hevosjalostusliiton ohella. (Suomen Hippos Ry, n.d.)

Orilaitumia pidetään yllä vain muutamissa hevosjalostusliitoissa, kuten Kymen-Karjalassa, Pohjois-Savossa sekä Hämeessä. Orilaidunjärjestelyistä ei kerrota tässä työssä. (Kymen-Karjalan Hevosjalostusliitto Ry, 2020) (Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto Ry, 2020) (Hämeen Hevosjalostusliitto Ry, 2020)

Osa hevosjalostusliitoista on aktiivisesti mukana alueensa raviradan harjoitusravien järjestämisessä. Etelä-Suomen hevosjalostusliiton tehtäviin ei kuulu harjoitusravien pito tai niissä mukana olo, vaan ne viedään läpi kokonaan Jokimaan raviradan toimesta. Harjoitusravien säännöllinen järjestäminen tunnustuskauden aikana voisi olla melko työlästä liitossa, jonka alueella on tunnistettavana satoja varsoja laajalla alueella. (Lahden Hevosystäväinseura ry, n.d.)

Joistain liitoista osallistutaan erilaisiin hevosalan hankkeisiin. Hanketoiminnalla saa yleisen hyödyn lisäksi näkyvyyttä liitolle. Yhtä luentotilaisuuteen osallistumista lukuun ottamatta Etelä-Suomen hevosjalostusliitossa ei osallistuttu hankkeisiin työaikani 2018–2020.

Tapahtumia, luentoja ja koulutuksia järjestetään liitoissa vaihtelevasti. Liittojen yhteistyötä näissä asioissa on pyritty viime vuosina lisäämään. Erilaiset tapahtumat ja luennot lisäävät tehokkaasti hevosjalostusliittojen näkyvyyttä. Näiden järjestämisessä on yleensä ensimmäisenä otettava huomioon kustannukset. Verkkoluennot ja -tapahtumat ovat yleistyneet viime aikoina ja näissä on tehty lisääntyvässä määrin yhteistyötä liittojen välillä.

Näkyvyys sosiaalisessa mediassa ja verkossa yleensäkin on jokaisen toiminnanjohtajan valinnoista, ajasta ja taidoista kiinni. Some-näkyvyydestä ei ole olemassa yleistä ohjeistusta tai sopimusta, ainoastaan henkilökohtaisesta some-käyttäytymisestä on ollut keskustelua Hippoksen kanssa (Liittoparlamentti 2019). Näkyvyys tai näkymättömyys somessa tai aktiivisuus liiton omalla nettisivulla varmasti jollain tasolla vaikuttaa liiton tunnettavuuteen ja asiakkaiden suhtautumiseen liiton toimintaa kohtaan. Tässä näkyvyysasiassakin liittojen yhteistyö olisi järkevää, koska hevosjalostusliitot puhaltavat yhteen hiileen ja yleinen

tunnettavuus hyödyntää kaikkia liittoja. Usealla liitoista on käytössä omat Facebook-sivut, joissa tiedotetaan oman liiton asioista ja tapahtumista sekä yleisistä hevoskasvatukseen liittyvistä asioista. 2020 otettiin käyttöön uudet hevosjalostusliittojen nettisivut, joissa on yhdessä ainoassa paikassa esim. kerrottu liittojen tehtävät. Sivuilta löytyy jokaisen liiton omat sivut, joilla toiminnanjohtajat voivat tiedottaa esim. vuosikokouksista ja näyttelyistä.

Yhteistyö oppilaitosten ja muiden hevosalan toimijoiden kanssa riippuu melko pitkälti liiton toimiston ja ko. toimijoiden sijainneista. Esimerkiksi Etelä-Suomen hevosjalostusliiton toimisto sijaitsee Lahdessa Jokimaan raviradan päärakennuksessa, samassa tilassa kuin raviradan toimisto. Ravirataa hallinnoi Lahden Hevosystäväinseura ry. (Lahden Hevosystäväinseura ry, n.d.) Samassa rakennuksessa sijaitsee Koulutuskeskus Salpauksen hevosalan luokkatilat ja Suomen Hevosnomistajien Keskusliiton toimisto. Yhteistyölle olisi näin ollen paljon mahdollisuuksia, vaikka nykyään toimitaankin pitkälti verkossa, eikä välimatkoilla olekaan aina niin merkittävää roolia. Etelä-Suomen hevosjalostusliitto tekee jonkin verran yhteistyötä Lahden raviradan kanssa, esimerkiksi toiminnanjohtaja osallistuu radan talkoisiin ja voi olla käytettävissä esimerkiksi ravien palkintojenjakotilaisuuksissa. Koulutuskeskus Salpauksen hevosalan opiskelijat ovat merkittävässä roolissa tamma- ja varsanäyttelyiden järjestelyissä.

5.3.1 Pikkujoulu ravit, Etelä-Suomen hevosjalostusliitto

Esimerkkinä liittojen omista, muista liitoista eroavista toiminnoista mainittakoon Jokimaan raviradan ja Etelä-Suomen hevosjalostusliiton yhdessä järjestämät pikkujouluravit. Nämä ravit on suunnattu erityisesti liiton jäsenseuroille, joille on mahdollisuuksien mukaan järjestetty kuljetus hevosjalostusliiton puolesta. Ravintolakatsomossa on tarjolla jouluruokaa ja ravilähtöjä myydään seuroille ja liiton alueen yrityksille. Illan aikana palkitaan vuoden menestyjiä ja ravien jälkeen on jatkettu iltaa tanssimusiikin tahdissa. Tapahtuman päivämäärä on selvillä jo alkuvuodesta, joten suunnittelu ja järjestelyt aloitetaan jo ajoissa syksyllä, koska suurin osa järjestelyistä on toiminnanjohtajan harteilla. Syksy on hevosjalostusliitoissa toiminnan aikaa muutenkin: on kiireisin tunnistusaika, syysnäyttely, astutustietojen vastaanottoa ja runsaasti asiakaskontakteja. On valmistauduttava vuodenvaihteen raportointeihin, on johtokunnan kokouksia ja muuta työhön liittyvää, kuten

neuvontaa sähköpostitse ja puhelimitse. Joskus saattaa olla haasteellista asettaa syksyn töitä tärkeysjärjestykseen, kun moni tärkeä asia odottaa vuoroaan samaan aikaan.

Pikkujouluravien muistilista on liitteessä 4.

6 Tunnistus, lait ja käytännöt

EU:n hevoseläimille asettama tunnistusasetus vaatii kaikkien rekisteröimättömien hevoseläinten tunnistamisen ja merkitsemisen rekisteriin. Hevoseläimellä tulee olla tunnistusasiakirja (myöhemmin hevospassi, passi). Nykykäytännöllä pyritään saamaan kaikille EU:n alueen hevosille yhdenmukainen hevospassi. Vanhanmallisia passeja ei kuitenkaan uudisteta tämän takia. 1.7.2009 jälkeen syntyneille ja rekisteröidyille hevoseläimille asetetaan mikrosiru, joka on oltava merkittynä passiin. Rekisteröitävät hevoset on tunnistettava, ennen kuin ne voidaan rekisteröidä. Hevoseläimiksi luetaan tässä hevoset, ponit, aasit, seeprat sekä näiden risteytykset. (EU:n eläinterveys säännöstö, 2020) (Ruokavirasto, 2020) (Finlex, Asetus hevoseläinten tunnistamisesta 2009, 2009) (Finlex, Tunnistusasetus 2017, 2017)

Lisätietoa lainsäädännöstä: Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/262 hevoseläinten tunnistusmenetelmien osalta, Maa- ja metsätalousministeriön asetus N:o 222/2017 hevoseläinten tunnistamisesta, Laki eläintunnistusjärjestelmästä N:o 238/2010, Eläintautilaki N:o 441/2013, Eläinterveys säännöstö (EU) 2016/429 (sovelletaan 21.4.2021 lähtien) (Ruokavirasto, 2020)

Nykyinen hevospassiasetus, eli tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva lainsäädäntö (Ruokavirasto, 2020) (EU:n eläinterveys säännöstö, 2020)

Hevosten tunnistuksia tekevät pääsääntöisesti hevosjalostusliittojen toiminnanjohtajat ja liittojen aputunnistajat, joilla on suoritettuna tunnistajakoulutus ja sitä kautta tunnistuslupa. Tämä on viranomaistehtävä, jota hoidetaan yhdessä Hippoksen kanssa. Tunnistustoiminta on tärkeä ja iso osa hevosjalostusliittojen toimenkuvaa. Tunnistajalupa saadaan käymällä Hippoksen järjestämässä koulutuksessa. Koulutukseen kuuluu tutustumispäivä Hippoksen jalostusosastolla, jolloin keskustellaan kaikista rekisteröinteihin liittyvistä asioista, sekä

käytännön päivä Ypäjällä, jolloin opetellaan dna-näytteiden (myöhemmin jouhinäyte) ottoa, mikrosirun asettamista (myöhemmin sirutus, siruttaminen), tunnistuslomakkeen täyttöö (Kuva 1) ja itse tunnistuksen tekoa eläinlääkäriin ja kokeneen tunnistajan johdolla.

Kuva 1 Suomenkielinen tunnistuslomake vuodelta 2020

Suomen Hippo ry
Tulikinkuja 3
02650 ESPOO
Puh. 020 760 500

HEVOSEN TUNNISTUSLOMAKE

Nimi _____ Rek.no _____
 Sukupuoli _____ Synt.aika _____ Synt.paikka _____
 Laji _____ Rotu _____
 Isä _____
 Emä _____
 Ilmoitettu rekisteröitäväksi _____
 Kasvattaja _____ Puh. _____
 Osoite _____
 Omistaja, syntymäaika, osoite, puhelin, sähköposti _____

Tunnistuspaikka ja -aika _____ / _____ 20 _____

Tunnistukseen kuuluvia
Hevospatenttien lehtiä

Liitteet:
 Syntymätodistus
 Omistajanvaihdos
 Muu, mikä _____

DNA-näyte otettu tunnistuksen yhteydessä
 Verinäyte
 Karvanäyte
 Muu _____

Diagram labels:
 Oikea puoli: Oikea puoli, Vasen puoli, Oikea silmä, Vasen silmä, Oikea korva, Vasen korva, Oikea jalka, Vasen jalka, Oikea häntä, Vasen häntä.
 Vasen puoli: Vasen puoli, Oikea puoli, Vasen silmä, Oikea silmä, Vasen korva, Oikea korva, Vasen jalka, Oikea jalka, Vasen häntä, Oikea häntä.
 Etuosa: Etuosa, Takapuoli, Etuosa, Takapuoli, Etuosa, Takapuoli, Etuosa, Takapuoli.
 Vatsa: Vatsa, Vatsa, Vatsa, Vatsa, Vatsa, Vatsa, Vatsa, Vatsa.
 Kaula: Kaula, Kaula, Kaula, Kaula, Kaula, Kaula, Kaula, Kaula.
 Lyhyt kaula, Pitkä kaula, Lyhyt kaula, Pitkä kaula, Lyhyt kaula, Pitkä kaula, Lyhyt kaula, Pitkä kaula.

Väri _____
 Merkit _____
 _____
 _____

Muuta huomioitavaa _____

Hippoksen lisäksi tunnistusasiakirjoja myöntävät Suomen Irlannincob-yhdistys (FSIC ry) ja Eestin Raskaat Vetohevoset ry, jotka ylläpitävät omien rotujensa tietokantoja. Näillä yhdistyksillä on omat tunnistajansa. (Suomen irlannincob-yhdistys, n.d.) (Eestin Raskaat Vetohevoset ry, n.d.)

Aloittavalle tunnistajalle voi olla vaikeaa kysellä tarvittavia asioita kumpanakaan tunnistuskoulutuspäivänä, jos ei ole etukäteen paljoa tietoa siitä, mitä tulevaan työhön liittyy. Kuten jo aiemmin on mainittu, on vaikeaa kysyä asioista, joiden olemassaolosta ei tiedä. Hevosjalostusliittojen tunnistajille puhelimitse tekemiäni keskustelujen pohjalta voisi ajatella, että Hippoksen suunnalta kannattaisi tässäkin tilanteessa tulla tiettyjen asioiden avaaminen ja opastus automaattisesti, ilman, että jokaista asiaa tarvitsisi jokaisen erikseen osata kysyä. Myös kokeneemman tunnistajan mukana kulkeminen auttaisi saamaan

käytännön asiat nopeammin haltuun, ja uusi toiminnanjohtaja kuulisi arvokkaita vinkkejä ja opettavaisia tarinoita, joita ei muualta kuule.

6.1 Tuontihevosten tunnistus

Ulkomailta Suomeen pysyvästi tulevilla hevosilla (tuontihevokset) Suomeen rekisteröinti vaatii tunnistuksen. Hevonen ei tällöin saa uutta passia, vaan tiedot tunnistuksesta ja rekisteröinnistä merkitään sen vanhaan passiin. Osan merkinnöistä tekee tunnistaja, osan Hippos. Tarkemmat ohjeet tuontien tunnistamiseen, jouhinäytteiden ottoon sekä mahdolliseen siruttamiseen ja passiin sekä Heppa-järjestelmän merkintöjen tekoon saa Hippoksen jalostusosastolta. Esimerkiksi tuontiravuriin ja tuontiratsujen tunnistuskäytännöissä on eroja, joista on oltava selvillä. Myös muut tunnistajat voivat tarvittaessa neuvoa ja auttaa ongelmien ratkaisemisessa. Tuontihevosen tunnistuksessa tunnistaja tarvitsee hevosesta sen passin sekä lähtömaassa tehdyn traces-todistuksen. Lainsäädännölliset seikat ja muut tuontien tunnistuksiin liittyvät asiat selviävät parhaiten Hippoksen kautta sekä Ruokavirastosta. (Ruokavirasto, 2020) (Suomen Hippos ry, n.d.)

EU:n komission asetuksen (EY) 50472008 mukaisesti tuontihevosilla on oltava maahan tullessaan tunnistusasiakirja sekä lähtömaassa juuri ennen maasta poistumista tehty traces-terveystodistus. EU:n ulkopuolelta tulevilta vaaditaan tunnistusasiakirjan lisäksi CVED- eli rajatarkastustodistus. Nämä asetukset koskevat kaikkia hevoseläimiä. (Suomen Hippos Ry, n.d.)

Tunnistaja tekee tuontihevosen passiin tarvittavat merkinnät tunnistustilanteessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Passia on ehdottomasti verrattava hevoseen (tuntomerkit, mikrosiru, sukupuoli, epäselvissä tapauksissa voi joutua arvioimaan ikääkin). Myös traces-todistus on tarkistettava, että se kuuluu oikealle hevoselle ja on päivätty oikein. Ohjeet merkintöjen tekoon ja asioiden tarkistukseen saa Hippoksesta.

Normaalissa tilanteessa tunnistaja ottaa tunnistuksen yhteydessä tuontihevosen passin ja traces-todistuksen mukaansa ja lähettää ne tunnistuslomakkeen mukana Hippokseen.

Joskus passi ja traces-todistus voivat olla Hippoksessa jo ennen tunnistajan tekemää työtä, jos omistaja on ne sinne oma-aloitteisesti jostain syystä lähettänyt. Asiakirjojen olemassaolo varmistetaan Hippoksesta ja pyydetään tarvittavat tiedot (vaikka kuvat passin tärkeimmistä sivuista) ja sovitaan, miten hoidetaan tunnistusmerkintöjen teko passiin. Epäselvissä tapauksissa on oltava mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhteydessä Hippokseen (esim. passi tai traces puuttuu, hevosen tiedot eivät täsmää, mikrosirua ei löydy, omistaja on epäselvä)

Tunnistuslomakkeelle kirjoitetaan ja merkitään kaikki mahdolliset tiedot hevosen tunnistetietojen lisäksi, kuten omistajan tiedot henkilötunnusta myöten. Jos hevonen on tiine tai sille on suunnitteilla kimppatalli, se on mainittava lomakkeella. Tunnistuskäynnillä kannattaa laittaa muistiin kaikki tarvittavat ja ylimääräisetkin tiedot, jotta mitään ei tarvitsisi selvittää jälkeempään. Jälkiselvittelyt vievät aikaa itseltä, asiakkaalta ja Hippokselta.

Mahdollinen FEI-passi (ratsuilla) saa jäädä omistajalle, sitä ei tunnistajan tarvitse ottaa mukaansa.

Tuontihevosiä ei kaikissa tapauksissa ole pakko tunnistaa. Mikäli omistaja ei halua hevosta varsinaiseen rekisteriin vaan aikoo ilmoittaa sen Hippoksen tietokantaan, tunnistajaa ei tarvita. Tietokantaan merkitseminen on vaihtoehto rekisteröinnille, mutta tällöin hevosen käytölle tulee joitain rajoituksia, eikä hevosesta tallenneta kaikkia tietoja. Hippos ei tallenna kopiota tietokantaan merkittävien hevosten passeista, toisin kuin varsinaisesti rekisteröitävien kohdalla. Tietokantaan merkitsemisestä saatetaan joskus käyttää nimitystä kevytrekisteri. Lomake tätä varten sekä lisätietoa löytyy Hippoksen sivuilta. (Suomen Hippos Ry, n.d.)

Virallista ja ajantasaista tietoa eläintenpitoon, rekisteröinteihin ja tunnistuksiin löytyy Hippoksen lisäksi Ruokaviraston sivuilta. Sieltä löytyy myös linkit mm. kappaleen alussa mainittuihin lakeihin ja asetuksiin. (Ruokavirasto, 2020) (Suomen Hippos ry, 2020)

Tuontihevosten tunnistuksissa muistettavia asioita:

Asiakkaalta varmistetaan ennen tunnistusta, haluaako hän tunnistuksen kautta tapahtuvan, "oikean" rekisteröinnin vai onko tarkoitus merkitä hevonen vain tietokantaan. Näiden asioiden erot ja hinnat selvitetään asiakkaalle tarvittaessa.

Vähänkin epäselvissä tapauksissa kannattaa aina ottaa yhteys Hippokseen, jo ennen tunnistusta, mikäli mahdollista. Joskus epäselvyydet tulevat ilmi vasta tunnistustilanteessa, eikä silloin aina saa Hippokseen yhteyttä. Tällaisessa tilanteessa voi ottaa yhteyttä kokeneeseen kollegaan tai vaihtoehtoisesti tehdä tunnistuksen loppuun ja kertoa asiakkaalle, että asiaa selvitellään myöhemmin, virka-aikaan. Tarvittaessa ota kuvia hevosesta, varsinkin epäselvissä tapauksissa tämä kannattaa. Kaikki tieto kannattaa kirjoittaa tilanteessa paperille ja varmistaa kirjoitetut asiat vielä hevosen omistajalta.

Traces-todistus ei aina ole siellä, missä hevonen. Traces-todistuksesta voi toimittaa kuvan myöhemmin hevosjalostusliittoon tai Hippokseen. Pääsääntöisesti toivotaan, että kaikki tunnistukseen liittyvät dokumentit toimitettaisiin samassa lähetyksessä Hippokseen. Tärkeintä on, että hevosella on passi tunnistustilanteessa. Näistä kannattaa muistuttaa hevosenomistajia, että ne ovat saatavilla tunnistuksen koittaessa.

Mikäli hevonen on ollut pidempään Suomessa ja vaihtanut omistajaa, on Hippokselle toimitettava omistajanvaihdosilmoitus jokaisesta omistajanvaihdoksesta. Omistajanvaihdoksista Hippos perii maksun, mistä on hyvä muistuttaa asiakkaita.

Joidenkin hevosryhmien tunnistuskäytännöissä on eroja. Esimerkiksi tuontiravureilta otetaan tunnistuksen yhteydessä jouhinäyte, ja tunnistaja tekee tunnistuksesta tietyt merkinnät Heppa-järjestelmään. Ennen tuontiravurin tunnistusta selvitetään, näkyykö hevonen Heppa-järjestelmässä. Jos ei näy, asiasta ilmoitetaan Hippoksen tuontiravureista vastaavalle. Tuontiratsuilta taas ei tarvitse ottaa jouhinäytettä, paitsi jos ne esim. ovat tiineitä tai tulossa siitoskäyttöön. Tuontiratsujen tunnistuksista tunnistaja ei tee merkintöjä Heppa-järjestelmään. Joitain poikkeuksia lukuun ottamatta mikrosiru on löydyttävä kaikilta, jotka on rekisteröity ja joiden tunnistusasiakirja on tehty 1.7.2009 jälkeen. Näihin liittyvissä asioissa on oltava ajan tasalla, joten varmista uusimmat toimintaohjeet Hippoksesta.

On erittäin tärkeää verrata aina hevosta passin tietoihin, vaikka hevosesta löytyvä siru ja passiin merkitty sirunumero vastaisivatkin toisiaan. Jos sirua ei ole tai sitä ei löydy, on muiden tunnistetietojen vertaaminen silloin erityisen tärkeää.

Hygienia tallilta toiselle liikuttaessa on tärkeää niin tuontihevosten kuin muidenkin kohdalla. Käsien pesu tai käsidesin käyttö ja työkenkien desinfiointi on suositeltavaa ottaa tavaksi joka tallikäynnin jälkeen. Tunnistusreissulle kannattaa varata vaihtovaatteita.

Tarvittaessa asiakkaalle kerrotaan rekisteröinnin vaiheista, tunnistuksesta jne. tavalla, jonka asiakas ymmärtää. Monelle hevosen rekisteröinti Suomeen sekä tunnistus on uusi ja vieras juttu.

Moni kyselee, milloin tuonnin passi palautuu Hippoksesta. Jos et varmuudella tiedä, kerro aika-arvio mieluummin yläkanttiin. Hippoksesta voi kysyä arviota käsittelyajasta. Passi ja traces palautetaan Hippoksesta asiakkaalle, kun rekisteröintiin vaadittavat toimenpiteet on tehty ja asiakas on maksanut Hippoksen lähettämän tunnistus- ja rekisteröintimaksun.

6.2 Varsan tunnistaminen

Suurin osa varsoista on ilmoitettu Hippokselle syntyneeksi syntymävuotensa loppuun mennessä.

Kaikille kasvattajille ei ole täysin selvää varsan rekisteröintiin liittyvät asiat, kuten aikataulut ja maksut. Esimerkiksi tunnistamisen ja syntymätodistuksen lunastamisen aikataulut saattavat sekoittaa ja termitkin mennä sekaisin. Joskus myös sekoitetaan Hippos ja hevosjalostusliitto toisiinsa. Monesti oletetaan niinkin, että hevosten passit tehdään tai tuontihevosten rekisteröinnit käsitellään hevosjalostusliitoissa.

Moni kasvattaja odottaa tunnistajan ottavan heihin päin yhteyttä, vaikka Hippos neuvookin varsojen kasvattajia/omistajia tilaamaan tunnistajan itse. Usein se kuitenkin on tunnistaja, joka soittaa asiakkaalle. Tunnistuspäivälle pyritään saamaan mahdollisimman monta käyntiä samalle seudulle, joten tehokkaan päivän aikataulu ja reitti vaatii suunnittelua ja mutta hyvän työmoraalin mukaisesti tunnistajankin kuuluu olla yhteydessä kasvattajiin ja huolehtia alueensa varsojen tunnistetuiksi tulemisesta ajallaan. (Suomen Hippos ry, 2020)

6.3 Varsojen tunnistuskausi

Jo ajoissa alkusyksystä tunnistajan kannattaa tehdä arvio, kuinka paljon varsoja tunnistaa viikoittain, jotta kevättalvella ei tulisi kiire tunnistusten valmiiksi saamisessa. Liitossa saattaa olla syksyn mittaan paljon muitakin töitä, joiden tekemiseen on varattava aikaa (ajolupakurssi, näyttely, kokoukset, pikkujouluravit). Tunnistuksiin liittyvä toimistotyö ennen ja jälkeen tunnistusten vie myös ison osan työajasta. Oman kokemukseni mukaan tunnistuspäiviä ei kannattaisi pitää kovin montaa peräkkäin, jollei pysty tunnistusreissun jälkeen tekemään vielä tietokonetöitä yms. päivään liittyen. Tunnistusten vienti Heppaan ja lomakkeiden viimeistely sekä itselle kopiointi olisi tehtävä mahdollisimman pian tunnistuksen jälkeen. Tunnistuslomakkeet ja jouhinäytteet lähetetään kerran viikossa Hippokseen (ohje vuodelle 2020).

Varsojen tunnistuskautta aloitellaan syyskuussa. Muutamia yksittäistapauksia voi olla tunnistettavana aikaisemminkin, esimerkiksi jos varsa on lähdössä ulkomaille tai vaihtamassa omistajaa. Hippos ja hevosjalostusliitot suosittelevat varsojen tunnistuksen tapahtuvan aikaisintaan 4 kk:n iässä. Varsakarvan oletetaan olevan vaihtunut tähän ikään mennessä.

Varsat tulisi tunnistaa syntymävuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä. Suomessa syntyneillä, Suomeen rekisteröitävillä ravurivarsoilla tämä on ehdoton takaraja ravikilpailuoikeuden saamiseksi. Kilpailuoikeuden saamiseksi myös varsamaksun pitää olla maksettu ennen syntymävuoden loppua (ks. syntymätodistuksen lunastus, Hippos) Hippoksen jalostusosastolta saa ohjeet muiden kuin Suomeen ensirekisteröitävien ja ulkomailta syntyneiden, mutta Suomeen ensirekisteröitävien varsojen tunnistuksiin liittyvissä asioissa. Jonkin verran tietoa löytyy myös Hippoksen nettisivuilta. (Suomen Hippos ry, 2020)

Varsinkin kevättalvella tunnistettavien varsojen kohdalla pitää ottaa huomioon passien teon aikataulu: elinikäisen teuraskiellon välttämiseksi passin on oltava valmis ennen kuin varsa täyttää vuoden. Tunnistuslomakkeen pitäisi näin ollen olla Hippoksessa hyvissä ajoin ennen varsan 1-vuotissyntymäpäivää. Vastuu on kasvattajalla, mutta olisi tietenkin suotavaa, että tunnistaja pyrki seuraamaan tilannetta ja huolehtimaan alueensa kasvattajien eduista tässäkin asiassa. Muistettavia asioita on erittäin paljon muitakin, joten jonkinlaisen muistilistan pito on tärkeää.

6.3.1 Tunnistuspäivään valmistautuminen

Syntyneiden varsojen lista hevosjalostusliitoittain löytyy Heppa-järjestelmästä, tulosteet ja tilastot-osiosta. Käyttäjällä on oltava Heppa-tunnuksissaan riittävät käyttöoikeudet, jotka saa Hippoksen kautta. Tulosteet ja tilastot-sivuilta löytyy tietoa myös esim. toimintakertomusta varten.

Tunnistuspäivän suunnittelu alkaa yleensä siitä, kun asiakas tilaa tunnistajan tallilleen. Sovitaan päivä ja kellonaika, jonka mukaan tunnistaja alkaa suunnitella päivän muita tunnistuspaikkoja. Tässä on apuna Google Maps tai muu luotettava karttapalvelu, Heppa-järjestelmästä tulostettava varsalista sekä Hepasta löytyvät kasvattajien ja pitopaikkojen yhteystiedot. Silloin tällöin yhteystietoja joutuu etsimään muualtakin, jos esim. Hepassa olevat tiedot ovat väärin. Välillä asiakkailta saa hyviä vinkkejä esim. kulkureittien suhteen tai saman kylän tunnistettavista varsoista. Karttasovellus, navigaattori ja Hepan varsalista eivät aina ole ihan oikeassa.

Tunnistusta sovittaessa kannattaa varmistaa hevosen sijaintipaikan osoite, sillä Hepan tiedoissa oleva osoite ei välttämättä ole hevosen sijaintipaikka. Varsojen rekisteritiedoissa (Heppa-järjestelmässä) tai varsalistassa ei läheskään aina näy varsan oikea sijainti. Puuttuvien yhteystietojen lisäksi tämäkin aiheuttaa viivästystä ja mutkia matkaan tunnistusreitien suunnittelussa.

Tunnistuspäivän suunnittelu ja toteutus ei aina vastaa toisiaan. Monesti tunnistajan ehdottama, reittiin sopiva aika ei sovikaan asiakkaalle. Reitit on siitä huolimatta pyrittävä toteuttamaan järkevästi ajankäytön ja matkakustannusten kannalta. Tunnistuspäivän aikatauluun kannattaa tehokkuudesta huolimatta varata hieman väljyyttä johonkin kohtaan, yllättävien viivästysten sekä oman jaksamisen takia.

Ennen tunnistuspäivää, esim. edellisenä päivänä, tulostetaan tunnistettavien varsojen omat, esitäytetyt tunnistuslomakkeet. Niissä näkyy valmiina mm. varsan nimi, rekisterinumero ja kasvattajan nimi. Ravurivarsoilla oleellinen syntymätodistuksen lunastuspäivämäärä näkyy myös. Tieto näkyy myös varsan rekisteröintitiedoissa Heppa-järjestelmässä. Asiakkaat monesti kysyvätkin, onko päivämäärä näkyvässä, eli maksu Hippoksen tiedossa. Joissakin tapauksissa tunnistusta helpottaa, jos tutkii etukäteen varsan vanhempien väritiedot.

Asiakas voi jo puhelimessa mainita, että varsa on ”jännän värinen”. Usein kyseessä on jokin vaihe varsakarvan vaihtumisessa, mutta näissäkin tapauksissa on hyvä tietää, mitä värejä on mahdollista tulla varsan suvusta.

Myös tyhjiä tunnistuslomakkeita kannattaa pitää aina mukana. Talleilta voi löytyä lisää tunnistettavia, joista ei etukäteen ilmoitettu, tai varsan omalle lomakkeelle saattaa käydä vahinko.

Mikrosiruja on varattava mukaan aina enemmän kuin mitä on tunnistettavia. Sirutus voi epäonnistua tai päivään voi tulla yllättäen uusia tunnistettavia, joita ei ole huomattu ilmoittaa tunnistajalle etukäteen. Esimerkiksi tallilla voi olla ulkomaantuonti, jota ei ole syystä tai toisesta vielä rekisteröity Suomeen. Tallille on myös voitu tuoda tunnistamaton varsa, josta kukaan ei ole ehtinyt vielä ilmoittaa tunnistajalle, vaikka lähtökohtaisesti varsat on tunnistettava syntymätilallaan, eikä niitä saa siirtää toiseen paikkaan ilman tunnistusasiakirjaa tai emää. (Ruokavirasto, 2020) Näiden ”yllätystunnistettavien” kohdalla tarkistetaan aina, löytyykö hevosesta mikrosiru tai tatuointi (tuonneilla) ja katsotaan tiedot Heppa-järjestelmästä. Suomeen rekisteröimättömiä tuonteja ei yleensä löydy Hepasta. Epäselvissä tapauksissa on otettava yhteyttä Hippoksen jalostusosastoon. Vastaukset kysymyksiin olisi aina hyvä saada kirjallisena mahdollista myöhempää käyttöä varten, niin Hippoksesta kuin asiakkaaltakin. Jos hevoselta ei löydy mikrosirua, mikä sillä kuuluisi olla, on se sirutettava uudelleen. Ennen uudelleen siruttamista tarkistetaan tuntomerkit ja hevosesta otetaan dna-näyte. Tähänkin saa tarkat toimintaohjeet Hippoksesta.

Tunnistuksissa käytettävät mikrosirut, tunnistustarrat ja dna-näytetarvikkeet tilataan Hippoksesta jalostusosastolta.

Tunnistajan työpakissa kulkee mukana tunnistuksiin liittyvät muutkin tarvikkeet, kuten kynät, sakset, leimasin, nitoja. Tunnistustarvikkeiden lisäksi matkaan mukaan tarvitaan ainakin vaihtovaatteita, turvasaappaat tai -kengät, kertakäyttöhanskoja, käsidesiä sekä desinfiointiainetta turvakenkiä ja -saappaita varten. Vuonna 2020 otettiin käyttöön maskisuositus koronaviruksen takia.

Mahdollisesti lähiaikoina on tulossa käyttöön tunnistussovellus, jota käytetään tabletilla. Sovellusta on kehitelty Hippoksessa pitkään ja se on ollut tunnistajilla testikäytössä vuosina

2019–2020. Sovellus vähentää ja muuttaa huomattavasti papereitten kanssa tehtävää työtä. Tunnistuspiirroksia voi piirtää suoraan tabletille, eikä tällöin tarvitse enää piirtää passiin tulevia tarroja erikseen Hippokselle. Mikrosirun viivakoodi skannataan tabletilla suoraan järjestelmään, joten kooditarrojen liimailu ja niittaaminen tunnistuslomakkeeseen ja tunnistetarraan loppuu. Tabletin käyttö on tietenkin joissain olosuhteissa riskialtista laitteen kannalta tai jopa mahdotonta, joten paperisia lomakkeita kannattaneen edelleen pitää mukana sovelluksen tultua käyttöön.

Mahdollisuus tilata tunnistus Heppa-järjestelmän kautta on myös lähellä käyttöönottoa.

Tunnistusmatkojen muistilista on liitteessä 1.

6.3.2 Tunnistuksesta

Tunnistuksen työvaiheet käytännön töistä paperitöihin opetetaan Hippoksen järjestämässä tunnistajakoulutuksessa, joten en syvenny niihin liittyviin asioihin tässä sen enempää. Kukin tunnistaja tekee työn hieman omalla tyylillään, toki perusasiat pysyvät samoina: varsan värien ja merkkien kirjaaminen, mikrosirun asettaminen ja siihen liittyvät valmistelut ja jälkityöt, dna-näytteiden otto sekä omistajatietojen tarkistus. Vuosina 2019 ja 2020 on otettu jouhinäytteet myös varsojen emistä. Molempien jouhinäytteet lähetetään varsan tunnistuslomakkeen mukana Hippokseen. Koska käytännön tunnistuskoulutus kestää vain yhden päivän, olisi uuden tunnistajan hyvä päästä ennen uransa alkua työtä tekevän tunnistajan matkaan oppimaan. Työtä tehneiltä tunnistajilta saa hyviä vinkkejä eri tilanteisiin, ja on tärkeää nähdä, mitä kaikkea tunnistus voi käytännössä olla, mitä siihen voi liittyä.

Tunnistusmatkoilla tapaa ihmistyyppejä laidasta laitaan ja näkee erilaisia, toisistaan paljon poikkeavia hevosenpitopaikkoja. Jos tunnistaja kokee olonsa jollain tapaa uhatuksi tai kohtaa suoraan ahdistelua tms., pitää asiasta kertoa johtokunnalle, joka on osaltaan vastuussa tunnistajan työturvallisuudesta. Epämiellyttävästä paikasta kannattaa varoittaa myös muita tunnistajia, jotka mahdollisesti voisivat kyseisellä tallilla käydä. Arveluttavaan paikkaan ei kannata lähteä yksin. Eläinten huonosta pidosta ja eläimille vaarallisista olosuhteista on ilmoitettava alueen valvovalle eläinlääkärille.

6.3.3 Tunnistuksen jälkeen

Päivän päätteeksi merkitään muistiin ajatut kilometrit, tunnistetut hevoset lajeittain, tallikäyntien määrä sekä asiakaskontaktit, myös puhelimitse tai sähköpostitse käydyt. Nämä kaikki merkitään työaikakirjanpitoon, johon on olemassa valmis pohja. Neuvontaan käytetty aika arvioidaan ja kirjataan sekin työaikakirjanpitoon. Neuvontaa tapahtuu kasvotusten, viestein, somessa, sähköpostitse tai puhelimitse. Työaikakirjanpidosta löytyy tarkemmat ohjeet siitä, mitä työtehtäviä lasketaan neuvonnan piiriin.

Tällä hetkellä, kun tablettikäyttöinen tunnistussovellus ei ole vielä käytössä, varsojen tunnistukset viedään käsin Hippoksen Heppa-järjestelmään. Hevosien rekisteritiedot-sivulta löytyy tunnistukset-kohta, jonne tiedot viedään. Sinne merkitään paikka, pvm., tunnistaja ja hevosjalostusliitto, varsan väri (mahdollisesti myös syntymäväri, mutta ei merkkejä!) sekä mikrosiru. Viivakoodinlukija on sirunumeron ilmoittamisessa hyvä apuväline, mutta senkin jäljiltä kannattaa numerokoodin tallentuminen vielä tarkistaa.

Varsojen tunnistuslomakkeissa on joitain tietoja valmiina, ja ne kannattaa tarkistaa jo tallikäynnin yhteydessä tai ennen tunnistusta. Varsan omistajaa ei ole merkitty lomakkeeseen, joten kasvattajalta on kysyttävä, pysyykö kasvattaja omistajana vai merkitäänkö paperiin jotain muuta.

7 Näyttelyt

Hippoksen ja hevosjalostusliittojen yhteisten tamma- ja varsanäyttelyiden (lämminveriset ja suomenhevoset) määrää vähennettiin reilusti vuodelle 2020. Oman lisänsä toi korona-aika, jonka vuoksi keväältä peruuntuivat hevosjalostusliittojen kaikki näyttelyt sekä muut tapahtumat. Alun perin liitoille myönnettiin lupa järjestää kaksi näyttelyä vuonna 2020, yksi keväällä ja toinen syksyllä.

Hippoksessa näyttelyasioista vastaavat henkilöt löytyvät jalostusosastolta. Hippoksen kautta hoidetaan ruusuketilaukset näyttelyihin. Hippoksen näyttelyvastaava kysyy liitoilta

ruusuketilannetta sähköpostitse hyvissä ajoin ennen näyttelykauden alkua. Näyttelyvuotta edeltävänä syksynä Hippoksessa tehdään näyttelykalenteri. Hippos tiedustelee loppukesästä liitoilta ehdotuksia päivämäärille ja pitopaikoille. Etelä-Suomen liitossa näistä on keskusteltu johtokunnassa ennen Hippokselle ilmoittamista.

Uuden toiminnanjohtajan kannattaa käydä muiden liittojen järjestämissä näyttelyissä tutustumassa niin kollegoihin kuin itse näyttelyn pitämiseen liittyviin asioihin. Pieniltäkin tuntuviin asioihin voi saada oikein hyviä vinkkejä, kun seuraa näyttelyä sivusta tai on toiminnassa jollain tapaa mukana. Näyttelypaikoissa ja käytännön toiminnoissa on toki eroja, mutta runko pysyy samana.

7.1 Ennen näyttelyä

Heppa-järjestelmässä näyttelykalenterin kautta pääsee muokkaamaan näyttelypäivän tietoja. Hyvissä ajoin ennen näyttelyä tietoihin lisätään näyttelyn alkamisaika, pitopaikka, lautakunta, tilitiedot, maksun eräpäivä ja info näyttelymaksuista.

Puheenjohtajatuomarin valinnan tekee Hippos. Muut näyttelyn tuomarit, eli arvostelulautakunnan jäsenet, kysellään itse, ensisijaisesti oman liiton alueelta. Tiedustelut kannattaa tehdä hyvissä ajoin, esimerkiksi 3-4 kk ennen näyttelyä. Lautakuntaharjoittelijat ottavat pääsääntöisesti itse yhteyttä hevosjalostusliittoon ja kysyvät päästä näyttelyyn mukaan. Lautakuntaharjoittelijoista valmistuu aikanaan tuomareita hevosnäyttelyihin. Heidän koulutukseensa kuuluu käytännön harjoittelut useissa näyttelyissä.

Ajokokeeseen osallistuville juoksijasuunnan tammoille tarvitaan kaksi ajajaa. Toisen on oltava näyttelytuomari, toinen voi olla esim. kokenut ohjastaja-valmentaja. Vanhoja näyttelyohjelmia tutkimalla selviää, keitä aikaisemmin on ollut mukana. Mikäli näyttelyyn ilmoitetaan runsaasti tammoja ja varsoja, on mahdollista harkita kahden näyttelykehän pitoa, mikä tarkoittaa, että näyttelyyn tarvitaan lisää tuomareita. Asian ratkaisussa auttaa puheenjohtajatuomari ja Hippos.

Jos näyttelyssä arvostellaan P- tai T-suuntien tammoja (pienhevonen, työhevonen), on näiden kohdalla tehtävä joitakin erityisjärjestelyjä ja kysyttävä ainakin yksi kyseisen suunnan

erityisen hyvin tunteva tuomari mukaan. Pienhevosilla esimerkiksi on koe, jonka tuomari ajaa. Neuvoja ja yhteystietoja saa Hippoksesta sekä kokeneilta näyttelyitä järjestäneiltä toiminnanjohtajilta. Varsojen kohdalla arvostelusuunta ei aiheuta erityisjärjestelyjä.

Näyttelyyn tarvitaan valokuvaaja kuvaamaan varsat ja tammot. Näyttelyn parhaan varsan sekä arvosteltujen tammojen kuvat lähetetään Hippokseen näyttelyvastaavalle.

Näyttelykuvia voi julkaista esim. Facebookissa, mutta näistä asioista on sovittava kuvaajan kanssa. Tässäkin kohtaa auttaa vanhojen näyttelyohjelmien katselu; niistä selviää, kuka on ollut kuvaamassa missäkin näyttelyssä, ja sitä kautta voi lähteä selvittämään kuvaajan yhteystietoja.

Näyttelyyn tarvitaan myös kuuluttaja sekä henkilö hoitamaan sisäänkirjoituksen asioita. (ilmoittautumiset, neuvonta ja opastus, arvostelupöytäkirjojen kopiointi hevosten omistajille, palkintotodistusten kirjoittaminen, näyttelymaksujen vastaanotto, viime hetken poisjääntien vastaanotto). Jos toiminnanjohtaja ei kuulu näyttelylautakuntaan, kannattaa hänen olla sisäänkirjoituksessa, koska siinä tarvitaan asioista perillä olevaa henkilöä.

Näyttelymaksuissa suositeltavaa on, että osallistujat maksaisivat osallistumismaksun suoraan tilille ennen näyttelyä. Osallistumismaksu on maksettava ennen näyttelyyn osallistumista. Joku saattaa vielä maksaa käteisellä tai kortilla. Käteismaksusta kirjoitetaan kuitti, josta jää kopio liitolle. Käteis- ja korttimaksut kirjataan ylös ja annetaan tiedoksi kirjanpitäjälle.

Varsojen ja tammojen mittaukseen tarvitaan yksi tuomarioikeudet omaava henkilö sekä apulainen (kirjuri). Viimeksi mainitun ei tarvitse olla näyttelytuomari.

Ennen näyttelyä hankitaan palkinnot näyttelyyn. Vanhoista näyttelyohjelmista yleensä selviää sekin, miten palkintojenjaon kanssa on ennen menetelty. Palkintoja voi hankkia itse tai kysellä sponsoreita, esim. hevostarvikkeita myyvät yritykset voisivat lähteä mielellään mukaan. Vastalahjaksi sponsori mainitaan näyttelyohjelmassa ja somessa näyttelyasioiden ohessa.

Puheenjohtajatuomarilta voi myös kysellä neuvoja kaikista näyttelyyn liittyvistä asioista, ja hänelle kannattaa näyttää luonnos suunnittelemaasi aikataulusta. Pj-tuomarilta ja muilta

näyttelyitä järjestäneiltä saa vinkkejä aikataulun laadintaan ja tietenkin muihinkin näyttelyyn liittyviin asioihin.

Näyttelyn ohjelma tehdään heti, kun ilmoittautumisaika näyttelyyn on umpeutunut. Heppa-järjestelmään lisätään linkki aikatauluun ja se kannattaa julkaista muuallakin. Tuomareille ja kaikille muille näyttelyn järjestelyissä mukana olleille lähetetään ohjelma sähköpostitse, jollei muuta ole sovittu. Jotkut hevosenomistajakin saattavat kysyä näyttelyohjelmaa suoraan sähköpostiinsa. Hevosenomistajille kannattaa muistuttaa, että heilahdukset aikataulussa suuntaan tai toiseen ovat mahdollisia viime hetken poisjäätien tai muiden viivästysten takia.

Näyttelyohjelmista on tähän asti otettu paperiversiot mukaan näyttelyihin, niitä on ollut saatavilla sisäänkirjoituksessa. Näyttelyssä esittämisen ohjeita on julkaistu Hippoksen sivuilla. Tätä julkaisua on kopioitu näyttelyohjelmiin tai jaettu erillisinä kopioina näyttelyssä. Voit harkita, haluatko laittaa näitä paperisina liikkeelle vai muistutatko asiasta esim. somessa linkin kera.

Näyttelypaikkojen äänentoistosysteemeissä on eroja. Maneesissa voi olla oma järjestelmänsä, mutta muualle voi joutua ottamaan mukaan kaiuttimet ja mikrofonin omasta takaa. Esim. Etelä-Suomen hevosjalostusliitolla tällaiset löytyy (mikrofoni ja kaiuttimet). Megafonikin on hyvä olla mukana varmuuden vuoksi.

Ennen näyttelyä tulostetaan varsojen ja tammojen arvostelupöytäkirjat. Ne numeroidaan näyttelyohjelman mukaisesti. Varmista Hippoksesta, mistä löytyy uusin versio pöytäkirjoista. Itse aikoinaan tulostin pöytäkirjat loogisesti Heppa-järjestelmästä, mutta näyttelyssä selvisi, että niitä versioita ei oltukaan käytetty enää vuosiin.

Osallistujien numerolaput voi tehdä ajoissa ennen näyttelyä, mikäli käytetään kertakäyttöisiä lappuja. Etelä-Suomen hjl:ssa on käytetty hevosen lautaselle kiinnitettäviä tarralappuja vielä vuonna 2019.

Varsoista kannattaa tulostaa lista, jossa näkyy tunnistetiedot. Listaus löytyy Heppa-järjestelmästä ko. näyttelyn tiedoista. Listan paikka on mittauspisteessä, jossa tarkistetaan varsan identiteetti mittauksen yhteydessä.

Näyttelyhevosille kirjoitetaan palkintotodistus. Niitä saa tilattua Hippokselta ja ohjeet niiden täyttämiseen voi kysyä pj-tuomarilta tai Hippoksesta. Joiltain osin palkintotodistuksia voi täyttää valmiiksi ennen näyttelypäivää. Todistuksiin tarvitaan pj-tuomarin allekirjoitukset, jotka pitää muistaa pyytää ennen näyttelyn alkua. Näyttelyn aikana niitä ei ole aikaa kirjoitella.

Eri arvostelusuuntien tammoille löytyy omat lomakkeensa, esim. juoksijasuunnan tammoille ajokokeen arvostelulomake lisävarusteluetteloineen.

Tammoille voi tulostaa myös tarvittavat esitiedot Hepasta, sovi näistä pj-tuomarin kanssa, mitä tarvitaan vai tuoko pj-tuomari tiedot itse. (esim. jälkeläislista)

Näyttelyyn otetaan mukaan tarrat, jotka liimataan arvosteltujen tammojen hevospasseihin toiminnanjohtajan allekirjoituksen ja liiton leiman kera.

7.2 Näyttelyssä

Ole ajoissa paikalla ja pidä puhelin lähellä. Olet ensimmäisiä ja viimeisiä näyttelypaikalla. Näyttelypäivä on hektinen, ja työtä sekä muistettavia asioita on paljon.

Mukaan tarvitaan paljon tavaraa. Toimistotarvikkeita perussetti, eli kyniä, tusseja, teippiä, paperia, leimasin, jatkojohto, laitteiden laturit (puhelin, kortinlukulaite, sirunlukija). Tulostinta tarvitaan myös, ota huomioon musteen riittävyys ja varmista laitteen toimivuus, mikäli tulostin ei ole jatkuvasti käytössä. Vuonna 2020 muistilistalle laitetaan vielä käsidesi ja kasvomaskit.

Kannattaa ajoissa varmistaa, että mukana ovat ruusukkeet, numerolaput, palkinnot ja näyttelyohjelmat.

Tunnistustarvikkeet mukaan, tärkeimpänä sirunlukija. Osallistujilta tarkistetaan sirut, se onnistuu parhaiten mittauksen yhteydessä.

Varsojen arvostelulomakkeet kannattaa laittaa kansioon numerojärjestykseen. Kansio annetaan mittauspisteeseen, josta lomakkeet viedään tuomaristolle mittauksen jälkeen.

Lautakunnan arvosteltua varsan, lähetti tuo arvostelulomakkeen sisäänkirjoitukseen. Lomake kopioidaan, ja kopio annetaan varsan taustajoukoille heidän hakiessa passin ja palkintotodistuksen ennen näyttelystä poistumista.

HUOM! Tammojen arvostelulomakkeita ei kopioida omistajille. Ne kirjoitetaan Hippoksessa puhtaaksi ja vasta sen jälkeen lähetetään omistajille.

Tammojen passeihin liimataan arvostelutarrat jalostusarvostelu-sivulle. Toiminnanjohtaja täyttää tarroihin tiedot, liimaa ne hevospassiin ja tekee ohjeiden mukaan allekirjoituksen ja lyö liiton leiman. Tarrojen mukana on täyttöohje.

Sisäänkirjoituksessa voi olla hetkiä, kun paikalla on sekä näyttelyyn tulijoita että sieltä lähtijöitä, puhelin soi ja lähetit tuovat tai hakevat jotain. Tässä tilanteessa vaaditaan malttia ja hyviä asiakaspalvelutaitoja. Kohtelias ja hätäilemätön toiminta antaa hyvän kuvan ammattitaidosta sekä tilanteen hallinnasta. Hermojen hallinta voi olla joskus vaikeaa kiireisten ja hyvin vaativienkin ihmisten keskellä, mutta se hallinta kannattaa. Palvele heitä ensin, joilla on oikeasti kiire, esim. varsan arvostelu lähellä.

7.3 Näyttelyn jälkeen

Hevosten taustajoukot toivovat näyttelyn tuloksia julki Heppa-järjestelmään mahdollisimman pian näyttelyn jälkeen. Varsojen kohdalla kirjoitetaan palkinnon tyyppin lisäksi sanalliset arvostelut, tammoilta ilmoitetaan vain mitat ja palkinto. Hepasta löytyy jokaisen osallistuneen hevosen kohdalta sivu, minne kirjoitetaan sanallinen arvostelu, palkintoon liittyvät asiat, mitat ja arvosanat. Näyttelyitä järjestäneet toiminnanjohtajat osaavat neuvoa asiassa, ja opastusta voi kysellä tietenkin myös Hippoksesta.

Näyttelypöytäkirjoista otetaan kopiot liitolle, ja alkuperäiset lähetetään Hippokseen, näyttelyasioista vastaavalle henkilölle. Näyttelyn parhaan varsan kuva sekä arvosteltujen tammojen kuvat lähetetään näyttelyvastaavalle näyttelykauden jälkeen, sähköisessä muodossa.

Facebook on kätevä kanava hjl:n toiminnan esille tuomiseen, joten näyttelykuvatkin kannattaa julkaista somessa ja kertoa näyttelystä ainakin voittajien nimet ja palkinnot.

Mahdolliset sponsorit ja muut yhteistyökumppanit (esim. järjestelyissä mukana ollut seura jne.) on muistettava mainita. Näyttelykuvia on liitetty myös toimintakertomukseen Etelä-Suomen hjl:ssa.

Puheenjohtajatuomarille ja harjoittelijoille näyttelyn järjestävä liitto ei ole maksanut matkakorvauksia, ainoastaan lautakunnan muille jäsenille maksetaan km-rahastukset mieluiten heti näyttelyn jälkeen. Valokuvaajan ja muiden mahdollisten tahojen rahalliset korvaukset sovitaan erikseen. Pj-tuomarille korvaukset hoitaa Hippos. Lahden näyttelyissä Etelä-Suomen hevosjalostusliitto on kustantanut tuomareille, lautakuntaharjoittelijoille, tammojen ajajalle ja valokuvaajalle kahvit ja ruokailun tallikahviossa. Sitä vastoin esimerkiksi Jämsässä järjestetyissä näyttelyissä tarjoamisista on huolehtinut paikallinen hevosurheiluseura.

Näyttelyiden muistilista on liitteessä 2.

8 Paikallisravit

Paikallisravien käytännöt toiminnanjohtajan tehtävien suhteen vaihtelevat liitoittain. Kerron tässä toimintatavat Etelä-Suomen hevosjalostusliittoa koskien. Tässäkin kohtaa on muistettava, että muutoksia toimintatapoihin voi tulla lyhyessäkin ajassa tai tapauskohtaisesti.

Paikallisraveja järjestetään eniten kesäaikaan. Paikallisraveissa ei pelata totoa ja osallistujamäärät ovat yleensä melko pieniä. Paikallisravit järjestetään paikallisen seuran ja hevosjalostusliiton yhteistyönä. Paikallisraveja voidaan pitää merkittävänä tapahtumana alueellaan; näissä raveissa käy usein ihmisiä, jotka eivät muutoin seuraa hevosurheilua tai käy muualla raveissa. Kesämökkikunnissa mökkiläisetkin voivat löytää tiensä raveihin, joten tapahtuman mainontaa kannattaa tehdä siellä, mistä tavoittaa myös vapaa-ajanasukkaat. Mainonnan hoitaa pääsääntöisesti järjestävä seura, mutta liiton tuki tässäkin on arvokasta. Esim. Facebookissa voi jakaa tapahtuman ilmoitusta liiton sivulla ja eri ryhmissä.

Ravien tuotto ei välttämättä rikastuta järjestävää seuraa kummoisesti, mutta raveilla on merkitystä yhteishengen luomiselle sekä hevosurheilun ja -harrastamisen esille tuomiselle.

Etelä-Suomen alueella paikallisraveja on järjestänyt Orimattila, Heinola ja Joutsa. Kausalassa ja Jämsässä järjestetään kesäisin totoravit, joiden järjestelyt hieman poikkeavat paikallisravijärjestelyistä, mutta toiminnanjohtajan apua käytetään näissäkin tapahtumissa. Tuusulassa järjestetään alkukesästä harjoitusravien kaltaiset Mölyravivit, joka on aivan omanlaisensa tapahtuma laukkalähtöineen päivineen. Mölyraveihin toiminnanjohtaja on vienyt palkintoja liitolta, toisin kuin muihin raveihin. Lisäksi Vermossa on toukokuussa paikallisravivit, joiden palkintotukien haun hoitaa Etelä-Suomen hjl, mutta muihin järjestelyihin ei ollut aikanani mahdollisuutta tai tarvetta osallistua. Palkintotukien hausta saa lisätietoa ja ohjeita Hippoksen kilpailuosastolta.

Toiminnanjohtajan osallistuminen ravien ja muidenkin seurojen tapahtumien järjestelyihin tai vaikka vain käynti paikan päällä tapahtuman aikana on monin tavoin hyödyllistä ja tärkeää.

8.1 Ennen raveja

Edellisen vuoden loppupuolella Hippos (kilpailuosasto) kysyy liitoilta niistä radoista, joilla on tarkoitus ravata paikallisravivit. Liiton jäsenseurat tekevät itse nämä päätökset, joten toiminnanjohtaja varmistaa ravien järjestämisen seuroilta ja ilmoittaa tiedot Hippokseen. Ravien päivämäärät voi selvittää myöhemminkin, alkuvuodesta.

Seurojen yhteyshenkilö on yleensä seuran puheenjohtaja, jonka yhteystiedot pitäisi olla päivitettyinä edellisen vuoden toimintakertomukseen. Näihin tietoihin voi tietenkin tulla muutoksia toimintakertomuksen teon jälkeen, joten seuroille kannattaa aika ajoin muistuttaa yhteystietojen pitämisestä ajan tasalla.

Pari kuukautta ennen raveja aletaan hankkia toimihenkilöitä raveihin. Toiminnanjohtajan tehtävä on kysyä tuomarit ja joissain tapauksissa muitakin toimihenkilöitä. Seuran yhteyshenkilön kanssa sovitaan näistä järjestelyistä, ja heiltä saa yleensä myös vastauksia järjestelyihin liittyviin kysymyksiin.

Seuran ja osittain Jokimaan kilpailusihteerinkin kanssa sovitaan sarjojen laadinnasta, ilmoittautumisten ja poisjääntien vastaanottamisesta ja käsiohjelman tekemisestä.

Raviradan kilpailusihteeriltä ja Hippoksen kilpailuosaston henkilöiltä saa apua Heppa-järjestelmän käyttöön. Heppa-järjestelmää tarvitaan paikallis- ja totoravien kohdalla ennen ja jälkeen ravien sekä ravien aikana. Raveihin liittyvä Heppa-järjestelmän käyttö on niin monipuolista, etten lähde sitä tässä avaamaan.

Totoravien kohdalla on huomioitava vedonlyöntiin liittyviä asioita, kuten poisjääntien varmistus sähköpostilla tiettyyn kellonaikaan ravipäivän aamuna. Totoraveissa on erittäin tärkeää huolehtia kengitys- ja kärrytietojen sekä poisjääntien ajantasaisuudesta. Nämä tiedot hoidetaan toki paikallisraveissakin, mutta totoraveissa tiedoilla on erityistä merkitystä pelaajille.

Kannattaa varautua Suomen kesän sääilmiöihin (vaatetus, laitteiden ja papereiden suojaus). Kesäradoilla saatetaan työskennellä varsin vaihtelevissa olosuhteissa, ns. lähellä luontoa. Heinolassa tuomaristo työskentelee henkilönostimen päällä täysin säiden armoilla, Joutsassa, Jämsässä ja Kausalassa kiinteässä tornissa (vetoisia paikkoja) ja Orimattilassa maan tasalla avoimen katoksen alla. (Kuva 2) (Kuva 3)

Ravipäivälle sovitaan seuran vastuuhenkilön kanssa saapumisaika ravipäivälle.

Ravien eläinlääkärin kanssa sovitaan tunnistettavien hevosten tunnistuksesta ja niiden kirjaamisesta Heppaan. Jos tunnistettavia on useita, ei kilpailusihteerinä tuomaritornissa toimiva toiminnanjohtaja ehdi hoitaa kaikkien tunnistusta, vaan se jää eläinlääkärin tehtäväksi.

8.2 Raveissa

Toiminnanjohtaja on ajoissa paikalla raveissa, ensimmäisten joukossa. Voilokit, tulosteet, radiopuhelimet, doping-paketit ja lähettäjien liput jätetään pääsääntöisesti sisäänkirjoitukseen. Kerro mielellään usealle henkilölle, mihin toivot tuomiesi tavaroiden palautuvan, kun niitä haetaan sisäänkirjoituksesta. Muista antaa myös puhelinnumerosi sisäänkirjoitukseen.

Tietokonetta ja tulostinta tarvitaan tuomaritornissa/tuomarien työskentelypaikassa. Kilpailusihteerin kirjoittaa tulokset, kengitystiedot ja rangaistukset sekä ravien jälkeen

yleisömäärän, radan kunnan ja päivän lämpötilan Heppaan. Tulostinta tarvitaan tuloslistojen tulostamiseen, joku sisäänkirjoituksesta hakee tulosteet sinne. Sopikaa, tulostetaanko sinne vain yksi paperi vai useampia per lähtö.

Tuomaritorniin tarvitaan myös yksi radiopuhelin ja (totoraveissa) kännykkä.

Kilpailusihteerin tehtävät ravien aikaan hieman vaihtelevat, riippuen, onko totoravit vai paikallisravit. Totoraveissa kirjaamista on vähemmän, mutta työ on aavistuksen hektisempää ja vaatii erityisen suurta tarkkuutta.

Juuri ennen ravien alkua tarkistetaan mm. onko kengitystiedot merkitty ja poissaolot ajan tasalla. Valvovan tuomarin kanssa kannattaa katsoa läpi koelähtöä suorittavat hevoset, joita voi olla lähdöissä. Ne pitää huomioida tuloksia kirjattaessa. Tuomaristolta saa neuvoja tulosten kirjaamiseen liittyviin asioihin sekä moneen muuhunkin asiaan. Selvitä tarkoin, mitä sinulta odotetaan.

Lähtöjen aikana seurataan tuomariston ja selostajan sanomisia. Väliajat ja laukat kirjataan ylös. Jos maalikameraa ei ole käytössä, on tärkeää napata maalituomarin luettelema tulojärjestys muistiin hevosten juostessa maaliin. Samaan aikaan voidaan myös kuuluttaa laukkoja, hylkyjä ja viimeisen 500 metrin aikaa, joten tilanne voi olla joskus hieman haastava!

Heti lähdön jälkeen tuomaristo kertoo tulojärjestyksen ja selvittää epäselvyydet sekä mahdolliset rangaistukset. Kilpailusihteerin kirjoittaa kaiken muistiin, jotta voi siirtää tiedot Heppa-järjestelmään. Ajanottajat kertovat kunkin hevosen kohdalta ajat, jotka kilpailusihteerin merkkää muistiin. Laukkamerkinnot tarkastetaan tässä yhteydessä.

Tuloksia ei saa julkaista, ennen kuin valvova tuomari on tarkistanut tulospöytäkirjan.

8.3 Ravien jälkeen

Heti ravien päätyttyä keräilläään kaikki tavarat kasaan. Tarkista, ettei esim. villokkeja tai radiopuhelimia puutu! Tavarat tietenkin palautetaan mahdollisimman pian niille kuuluviin paikkoihin. Radiopuhelimet ja kännykät voi ladata, jotta ne ovat toimintakunnossa raviradan seuraavissa raveissa.

Heppa-järjestelmän Kilpailutiedot-osioon merkitään ravipäivän yleisömäärä, lämpötila ja radan kunto.

Tarkista, onko eläinlääkäri kuitannut tunnistetut hevoset Heppaan, mikäli tunnistukset oli sovittu ell:n tehtäväksi.

Palkintojen maksua varten lähetetään Hepasta löytyvä palkintojen maksatuslista (pdf) ravien järjestäjälle sähköpostilla. Maksatuslistasta löytyy hevosten voittamat palkintosummat sekä tilitiedot maksamista varten.

Paikallisravien muistilista löytyy liitteestä 3.

Kuva 2 Jämsän raviradan istumakatsomo ja tuomaritorni

Kuva 3 Heinolan paikallisravien tuomaritorni

9 Ajolupakurssit, vastuvalmentajakoulutus

Liitoissa järjestetään C-ajolupakursseja (myöhemmin korttikurssi) ja muita koulutuksia. Toiminnanjohtaja voi olla yksi korttikurssien vetäjistä, mikäli tarvittavat luvat ja taidot löytyy. Muutoin kouluttajat on palkattava muualta, ja toiminnanjohtajan tehtäväksi jää esimerkiksi tiedottaminen, järjestelytyöt, ns. paperityöt sekä asiakkaiden opastus ja neuvonta yleisesti. Ajolupakurssin ja lupien maksut määrää Hippos.

Hippos on aiempina vuosina järjestänyt päivän kestävä koulutuksen korttikurssien pitäjille helmi-maaliskuussa. Koulutuksessa käydään läpi mm. uusia ravikilpailujen sääntömuutoksia. Hippoksen kilpailuosastolta saa tarvittavat neuvot ja materiaalin korttikurssia varten.

Etelä-Suomen hevosjalostusliitossa ei järjestetty ponikorttikursseja eikä monte-kursseja työvuosinani 2018–2020, joten seuraavassa kerrotaan asioita vain C-ajolupakurssiin liittyen.

9.1 Ennen korttikurssia

Hippokselle ilmoitetaan korttikurssin ajankohta alkuvuodesta. Tällöin voi jo alustavasti kysellä kurssille kouluttajaa ja vastuvalmentajakurssilla luennoivaa eläinlääkäriä. Jokimaalla pidettävillä korttikursseilla on ajoharjoitusten lähettäjinä ollut raveissa toimineet lähettäjät. Heidän mahdollisuuksistaan osallistua kurssin pitoon voi kysyä hieman myöhemminkin. Jokimaan korttikurssi on yleensä ollut keväisin, mutta 2019 se siirrettiin syksyyn Lahden kuninkuusravien takia ja 2020 kurssi siirtyi koronan takia.

Kurssin loppukokeen valvoja tulee Hippoksen listoilta. Ota yhteyttä alueesi valvojaan, varmista, että suunnittelemasi loppukoepäivä sopii hänelle.

Aikataulu tehdään sen mukaan, miten kouluttajat pääsevät paikalle. Kurssin lähiopetus järjestetään yleensä ilta-aikaan. Huomioi myös radan muut tapahtumat, ettei esim. ajoharjoitukset osu ravi-illalle tai muun tapahtuman kanssa päällekkäin. Raviradan kilpailusihteerille on ilmoitettava ajoharjoituspäivät, jotta muita radankäyttäjiä voidaan tiedottaa asiasta. Myös omilla tiedotuskanavilla kannattaa ilmoittaa raviradan olevan korttikurssilaisten käytössä.

Hippoksen kilpailuosastolta neuvotaan korttikursseihin liittyvissä asioissa. Kilpailuosastolta saa kurssin järjestäjän ohjeet ja muun materiaalin.

Hippoksen kilpailuosastolle ilmoitetaan kurssille osallistuvat kokelaat ja ilman kilpailuvakuutusta kurssille ilmoitetut hevoset. Kurssihevosilla pitää olla voimassa oleva kilpailuvakuutus. Vakuutusettomille lähetetään Hippoksesta vakuutuslasku.

Vastuvalmentajakoulutus sisältyy ajolupakurssiin. Tähän asti se on ollut illan kestävä luento, jonka lopuksi on pidetty tentti. Tähän luentoon on ollut mahdollista osallistua kurssin ulkopuoleltakin 60 euron maksua vastaan. Vastuvalmentajakoulutuksen läpäisseet ilmoitetaan Hippokseen.

Etelä-Suomen hevosjalostusliiton kurssin ajoharjoitukset on kuvattu tuomaritornista radan kuvausjärjestelmällä. Ajoharjoitusten kulku on katsottu kokelaiden kanssa läpi ajoharjoitusten jälkeen. Tuomaritornista kuulutetaan myös lähtölaskenta ja muut

tarpeelliset asiat. Ajoharjoituksiin tarvitaan kouluttajan ja lähettäjien lisäksi kuuluttaja sekä kuvaamisen hoitava henkilö. (Kuva 4)

9.2 Kurssilla

Työtehtävät kurssin aikana riippuu siitä, onko toiminnanjohtaja kouluttajana vai hoitaako muita asioita. Tehtävänkuvia tuli esiin jo edellisessä kappaleessa.

Vaikka teoritunnit hoitaisi ulkopuolinen kouluttaja, on toiminnanjohtajankin hyvä olla paikalla.

Vastuuvalmentajakoulutus sisältyy c-ajolupakurssiin, mutta kyseiseen koulutukseen saa osallistua muutkin. Lähiopetuksena järjestettävällä vastuuvallmentajakurssilla toiminnanjohtaja on kerännyt paikan päällä maksut korttikurssin ulkopuolisilta osanottajilta. Koulutuksen läpäisseiden nimet ja tiedot annetaan tiedoksi Hippokseen. Tähänkin liittyviin käytännön asioihin saa opastuksen Hippoksesta, samoin kuin tarvittavat materiaalit.

9.3 Kurssin jälkeen

Loppukokeen suorittaneiden nimet ilmoitetaan Hippokseen. Kurssilla töissä olleiden henkilöiden tiedot kerätään viimeistään tässä vaiheessa korvauksen maksua varten.

Kurssia ennen, sen aikana ja sen jälkeen osallistumista suunnittelevilla ja osallistujilla on paljopaljon kysymyksiä kurssiin tai lähes mihin tahansa liittyen. Monesti kysymys on sellainen, että vastaus hyödyttää kaikkia. Näin ollen aihe kannattaa tuoda esille kaikkien kurssilaisten kesken.

Korttikurssi on yksi hyvä keino tuoda tunnettavuutta hevosjalostusliitolle ja sen neuvontapalveluille.

Kuva 4 Korttikurssin ajoharjoitukset tuomaritornista katsottuna

10 Muut kurssit ja koulutukset, neuvonta

Koronatilanteen takia kurssien, luentojen ja koulutusten pito on siirtynyt suurimmilta osin verkkoon vuonna 2020. Todennäköisesti suuntaus olisi ilman koronaakin ollut tämä.

Muiden liittojen kanssa käytävissä yhteisissä palavereissa kannattaa pohtia, millaisia luentoja ym. kannattaisi järjestää ja miten. Yhteistyö on voimaa tässäkin, eli näiden verkkotapahtumien suhteen kannattaa tehdä yhteistyötä muiden liittojen kanssa.

Toiminnanjohtaja liikkuu paljon ja tapaa työssään valtavan määrän erilaisia hevosihmisiä. Kannattaa pitää korvat ja silmät auki sen suhteen, millaista neuvontaa kaivattaisiin esim. verkkoluontojen muodossa. Johtokunnassakin kannattaa keskustella näistä tarpeista ja liiton mahdollisuuksista.

Yleisten tapahtumien tai esim. tiedotteissa tapahtuvan neuvonnan lisäksi toiminnanjohtaja jakaa paljon opastusta ja neuvontaa myös henkilökohtaisesti tallikäynneillä, tapahtumissa,

sähköpostitse ja puhelimitse. Neuvonta kuuluu erittäin vahvasti tunnistajan toimenkuvaan. Varsin usein asiakkaiden kysymykset koskevat tunnistusta ja rekisteröintiin liittyviä asioita. Toiminnanjohtajan olisi osattava neuvoa, vaikkei asiakas kysyisikään mitään. Ihmistuntemus on tärkeässä roolissa, jotta neuvontaa pystytään antamaan tarvittaessa, oikealla tavalla ja tyyllillä. Neuvojan on oltava uskottava, selkeä ulosanniltaan ja helposti lähestyttävä.

11 Astutustiedot, varsomisilmoitukset, omistajanvaihdokset

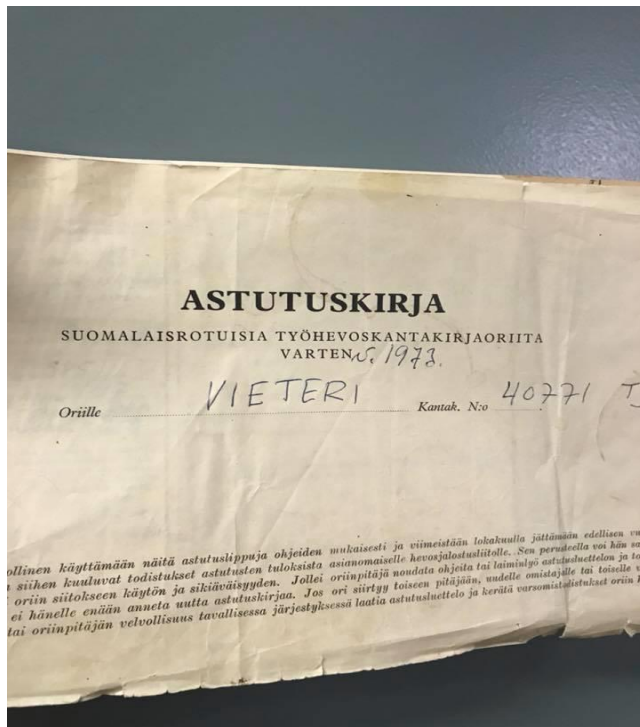
Astutustietojen ja varsomistietojen vastaanotto sekä omistajanvaihdosten käsittely ovat ennen vuotta 2020 kuuluneet hevosjalostusliittojen palveluihin. Vuoden 2020 alusta omistajanvaihdosten vastaanotto liitoissa ja raviradoilla loppui ja siirtyi kokonaan Hippokselle. Omistajanvaihdosten tekemistä ohjataan tehtäväksi verkossa, Hippoksen ylläpitämässä Oma Tallissa. Astutus- ja varsomistietoja luovutettiin ennen vuotta 2020 liitolle mitä moninaisimmilla tavoilla, virallisten lomakkeiden lisäksi mm. tekstiviesteillä, puhelimitse ja käsin kirjoitettuna ruutupaperilla. Näistä pyritään pääsemään eroon siirtämällä palveluja enenevässä määrin verkkoon. Varsomistietojen vastaanottoon tuli niin ikään vuonna 2020 uudistuksia, joiden avulla kasvattajia pyritään saamaan ilmoittamaan varsojen syntymät verkossa, eli käyttämään Hippoksen Oma Talli -järjestelmää.

11.1 Astutustietojen vastaanotto

Suuri osa orinpitäjistä ilmoittaa astutustiedot itse Heppa-järjestelmään. Osa orinpitäjistä ilmoittaa tiedot hevosjalostusliittoon, josta ne siirretään Heppaan. Ilmoittamisten aikatauluista kannattaa muistutella asiakaskuntaa loppukesästä, jotta orinpitäjät välttyisivät ylimääräisiltä tallennusmaksuilta. (Hippos, Oriinpitäjän muistilista) Paperisista astutuskirjoista on pikkuhiljaa siirrytty pois, mutta edelleen osa orinpitäjistä tekee astutuskirjanpidon manuaalisesti paperille. Astutuskirjoja saa Hippoksesta ja hevosjalostusliitoista. (Suomen Hippos ry, 2020) (Kuva 5)

Hevosjalostusliitoissa tarvitaan astutustietoja toimintakertomusta ja tilastointia varten. Astutustiedot löytyvät Heppa-järjestelmästä.

Kuva 5 Astutuskirjan kansi menneiltä ajoilta, Etelä-Suomen hevosjalostusliiton arkistosta

11.2 Varsomistietojen vastaanotto

Varsomistietojen vastaanottoon ja tallennukseen tuli oleellisia muutoksia vuonna 2020. Enää liitolle ei kelpaa varsomisilmoitus puhelimitse tai ruutupaperilla, vaan prosessi on nyt asiakkaille hieman monimutkaisempi. Jokaisen syntyneen varsan kohdalta vaaditaan varsaa ilmoittaessa kasvattajan allekirjoittama kasvattajasitoumus. Kasvattajasitoumuksen hyväksymisen jälkeen varsan rekisteröintiä viedään eteenpäin. Varsomisilmoitukset suositellaan tehtäväksi sähköisesti Oma Tallissa. Mikäli tämä ei onnistu, varsomisilmoituksen voi tehdä Hippokseen tai hevosjalostusliittoon, josta voi saada kasvattajasitoumuslomakkeen paperiversiona. (Suomen Hippos ry, 2020)

11.3 Omistajanvaihdokset

Omistajanvaihdoksia hoidettiin ennen raviratojen toimistoissa ja hevosjalostusliitoissa. Nykyään kaikki omistajanvaihdokset hoitaa Hippos. Asiakkaita edelleen neuvotaan

omistajanvaihdoksiin liittyvissä asioissa, ja halutessaan voi toki palvella asiakasta esim. skannaamalla omistajanvaihdokseen liittyviä lomakkeita Hippokseen asiakkaan puolesta. (Suomen Hippos Ry, 2020)

12 Työaikakirjanpito, raportoinnit, taloushallinto, yhdistystoiminta

Tähän kappaleeseen olen niputtanut monta erityisen tärkeää osa-aluetta, jotka käytännössä liittyvät toisiinsa vahvasti. Näiden muodostamassa kokonaisuudessa olisi tärkeää, että toiminnanjohtajan, liiton johtokunnan, kirjanpitäjän sekä Hippoksen kirjanpitäjän yhteistyö, kommunikointi ja yhteisymmärrys toimisivat mutkattomasti.

12.1 Työaikakirjanpito

Vuodenvaihteessa liitoille lähetetään yhteinen työaikakirjanpitolohje (Excel), johon sisältyy myös kilometrikaavakkeet. Työaikakirjanpito on muuttunut vuodesta 2020 alkaen tarkemmaksi eri työtehtävien suhteen, siitä pitää selvittää lähes kaikki mahdollinen. Päiväkohtaisesti on oltava luotettavasti selvitettävissä, missä työntekijä on käynyt ja mitä työtehtäviä on kuulunut päivään. Tunnistetuista ja mitatuista hevosista on pidettävä kirjaa. Ne merkitään myös työaikakirjanpitoon, mutta varsinaisen nimilistan voi tehdä erikseen. Nimille ja rekisterinumeroille ei ole tilaa valmiissa kirjanpitokaavakkeessa, vaan sinne merkitään vain lukumäärät eri hevosryhmien kohdalle.

Nykyiseen työaikakirjanpitoon merkitään työaikojen ja työtehtävien lisäksi mm. päivittäiset asiakaskontaktit, tallikäyntien lukumäärä ja tunnistetut hevoset lajeittain. On tärkeää täyttää kaikki tarvittavat kohdat, mutta yhdeksi tärkeimmistä voidaan nostaa neuvonnan osuus. Joka päivältä tulisi arvioida neuvontaan käytetty aika. Se voi olla mitä kautta vain tapahtuvaa neuvontaa: kasvokkain, sähköpostin tms. kautta, puhelimitse tai yleisesti netissä/somessa tapahtuvaa.

MMM:n tarkastaja Sanna Tykkyläinen on selvittänyt liitoille työtehtävien raportoinnin tarpeellisuutta. Tykkyläinen kiersi tarkastamassa liittojen taloutta ja toimintaan liittyviä asioita vuonna 2019, sekä vieraili vuoden 2019 liittoparlamentissa puhumassa mm. työaika- ja muun raportoinnin merkityksestä. Liittoparlamentti on Hippoksen ja liittojen yhteinen

tapaaminen, jossa käydään läpi tärkeitä aiheita, kuten työhön liittyviä uudistuksia. Liittoparlamentti järjestetään kerran vuodessa Hippoksen toimesta ja se kestää 1-2 päivää. Pitopaikkakunnat vaihtelevat. Kyseisen alueen hevosjalostusliitto on mukana joiltain osin, esim. suunnittelemassa vierailupaikkoja. Liittoparlamentti on uudelle toiminnanjohtajalle oiva tilaisuus saada nimille kasvot, eli tutustua muihin toiminnanjohtajiin ja nähdä Hippoksen väkeä. Kokeneemmillekin toiminnanjohtajille tämä on harvinainen tilaisuus tavata kollegoja silmäysten. Myös muut tapahtumat, kuten Hippoksen jalostuspäivät alkuvuodesta sekä Hippoksen järjestämät koulutukset ym. ovat hyödyksi omaan työhön liittyvää tukiverkoston rakennettaessa.

Työaikakirjanpitoon liittyviä asioita käydään ajoittain ja tarvittaessa läpi Hippoksen ja liittojen välisissä etäpalavereissa, liittojen keskinäisissä etäpalavereissa sekä liittoparlamentissa.

Työaikakirjanpito voi olla vieras asia aloittavalle toiminnanjohtajalle, kuten monet muutkin työsuhteisiin liittyvät asiat (esim. työterveyshuolto), jollei ole kokemusta palkkatyössä olosta. Näissä, kuten kaikissa muissakin asioissa, kannattaa kysyä kollegoilta tai Hippoksesta neuvoa. Esimerkiksi työaikakirjanpidon puutteita tai virheitä voi olla hankala korjata, jos tapahtumista on kulunut paljon aikaa.

Työaikakirjanpidon yhteenveto lähetetään loppuvuodesta MMM:lle ja Hippokselle. Tietoja tarvitaan myös tilinpäätökseen ja liiton vuosikertomukseen.

12.2 Raportoinnit

Työaikakirjanpidon lisäksi on muitakin raportointeja, mm. johtokunnalle tehtävät selonteot. Johtokunnan kanssa voidaan sopia, millaisia raportteja tehdään. Esimerkiksi syksyn ja talven mittaan voi kertoa tunnistettavien hevosten määristä, tunnistamistoiminnan aikataulusuunnitelmat ja pitää johtokunta ajan tasalla tilanteesta.

Raportoinneiksi voidaan lukea myös jäsenyhdistyksille aika ajoin lähetettävät jäsenkirjeet, mikäli niissä kerrotaan vaikkapa pidetyistä tapahtumista, syntyneistä varsoista tai tunnistusmääristä.

Toimintakertomusta aletaan valmistella viimeistään vuodenvaihteessa, ja siihen liitetään raportteja mm. astutuksista (löytyy Hepasta) ja tunnistuksista. Työaikakirjanpito on tärkeä työkalu toimintakertomusta tehtäessä.

Kuten jo työaikakirjanpidon yhteydessä mainitsin, raportteja liiton toiminnasta tehdään Hippokselle sekä MMM:lle. Raportit MMM:lle kulkevat pääsääntöisesti Hippoksen kautta.

12.3 Taloushallinto

Taloushallinnon alue voi olla kaiken muun ohessa raskas opeteltava sellaiselle, jolla ei ole työperäistä kokemusta talousasioista. Opiskeluaikojen kirjanpitotunnit eivät ehkä ole kirkkaimpana muistissa, jos niitä asioita ei ole tarvinnut muutama vuoteen ajatella ollenkaan. Taloushallintoon tutustumiseen olisi löydettävä perehdytys esimerkiksi johtokunnan kautta. Johtokunnan on pystyttävä takaamaan hevosjalostusliiton talouden asianmukainen hoito, joten uuden työntekijän perehdyttäminen näihin olisi erittäin toivottavaa.

Lainaus Yhdistyslaista: ”Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus edustaa yhdistystä.” (Finlex, 1989)

Tunnistuslaskujen jääminen pois liitoilta 1.1. 2020 alkaen on helpottanut toimistotyön arkea, mutta hallittavaa on siitä huolimatta edelleen paljon. Kirjanpitoon, käteiskassaan, laskuttamisiin, laskujen maksamisiin jne. voi ja pitää kysyä opastusta liiton kirjanpitäjältä. Myös Hippoksen kirjanpitäjä voi neuvoa tietyissä asioissa, kuten Hippoksen kautta ministeriöön lähteissä selvityksissä.

Mikäli johtokunnasta löytyy taloushallinnon tuntijoita, kannattaa kysellä apuja heiltäkin. Muissakin asioissa voisi hyödyntää johtokunnasta löytyvää osaamista.

Työssä on tunnettava kirjanpidon perusasiat ja opeteltava lukemaan tiliotetta ja tasekirjaa niin, että sieltä löytää oleellisia asioita. Johtokunnan kokouksissa tuodaan julki mm. sen

hetken taloustilanne, kerrotaan hieman menneestä ja arvioidaan tulevaa. Vuosikokouksessa asioista kerrotaan laajemmin, koko vuoden osalta.

Kannattaa selvittää, millainen prosessi on MMM:n tukihaku ja mitä siihen liittyy. Tukihaku on edessä loppuvuodesta. Siitä muistutetaan Hippoksesta ja ohjeet tulevat sieltä. Hakemukseen tarvitaan liiton johtokunnan hyväksymät seuraavan vuoden talousarvio sekä toimintasuunnitelma, mikä on otettava ajoissa huomioon. Toiminnanjohtaja kirjoittaa toimintasuunnitelman, jonka johtokunta tarkistaa, tekee mahdolliset muutosehdotukset ja hyväksyy. Tukihakemus toimitetaan ministeriöön Hippoksen kautta. Hippoksen ja liittojen välisissä palaverissa käydään näitäkin asioita läpi tilanteen ollessa ajankohtainen.

Liiton tilinpäätöksen tekee kirjanpitäjä. Tilinpäätökseen tarvitaan kaikki mahdolliset kirjanpidolliset tiedot edellisvuodesta, jotka pitäisi olla kirjanpitäjällä entuudestaan, mutta joitain täydennettäviä kohtia voi joskus ilmetä.

Tilinpäätöksen jälkeen on tilintarkastuksen vuoro, joka on pidettävä ennen vuosikokousta. Etelä-Suomen hevosjalostusliitossa vuosikokous pidetään huhtikuun loppuun mennessä, joten tahti vuosikertomuksen teon, tilinpäätöksen, tilintarkastuksen ja vuosikokoukseen valmistautumisten kanssa on melko tiukka. Tilintarkastuspäivä sovitaan hyvissä ajoin tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan kanssa, vaikka jo edellisvuoden puolella. Tilinpäätökseen ja -tarkastukseen liittyvät muodollisuudet ja tapahtumien aikataulu on huomioitava ja suunniteltava hyvin. Hyviä neuvoja aikataulun ym. suhteen saa mm. tilintarkastajilta.

12.4 Yhdistystoiminta

Yhdistystoiminnan perusteisiin tutustutaan mahdollisimman pian työsuhteen alussa, mikäli nämä asiat eivät ole entuudestaan tuttuja. Opastusta antaa johtokunta, kirjanpitäjä, Hippos ja kollegat. Uudelle toiminnanjohtajalle sekä johtokunnan uusille jäsenille pitäisi aina työsuhteen/ensimmäisen kauden aluksi saattaa tiedoksi hevosjalostusliiton perustamiskirja, mistä selviää yhdistyksen säännöt, sekä selvittää yhdistyslakiin liittyviä, oleellisia asioita. Yleistä ja uusinta tietoa lakisääteisistä asioista sekä linkit lakeihin löytyy Patentti- ja rekisterihallituksen sivuilta. (Patentti- ja rekisterihallitus, 2020)

Käytännön mallia kokous- ym. ”paperiasioihin” löytyy vaikkapa liiton vanhoista mapeista, joista pitäisi löytyä menneiden vuosien kokouskutsut, esityslistat, kokouspöytäkirjat ja paljon muutakin hyödyllistä tietoa. Monet asiat ovat muuttuneet ns. mappien aikakaudelta, mutta jonkinlainen tietämys entisistäkin toimintamalleista on hyvä olla pohjalla. Vanhoista kokouspöytäkirjoista saa tietoa liiton historiasta, vaikka tärkeintä on tietysti tuntee nykyhetken toimintamallit.

13 Yhteenveto ja loppupäätelmät

Hevosjalostusliittojen toiminta on pitkälti pelkästään liittojen toiminnanjohtajien hoidettavana, vaikka useat päätökset hoidetaankin johtokunnissa. Toiminnanjohtajan työsaika on laaja ja monipuolinen, mikä tekee työstä mielekästä ja mielenkiintoista. Laajuus ja monipuolisuus tekee työstä useissa tapauksissa myös kaikin puolin vaativaa, varsinkin uraansa aloittelevalle toiminnanjohtajalle. Kattavien ohjeiden puuttuminen ja vaillinainen perehdytys vaikeuttaa ja hidastaa niin työn oppimista kuin työn tekemistä. Pitkään jatkuva epävarmuus, kiire ja mahdollinen tunne ammatillisen tuen puuttumisesta vaikuttaa mielialoihin, työssä jaksamiseen ja sillä voi olla vaikutusta myös työn laatuun. Kantapään kautta oppiminen voi olla tehokasta, muttei silti ole se oikein tapa oppia. Työn aloitukseen liittyvä stressi ja myöhemmin työmäärä ja vastuu voi olla haitallista pidemmän päälle. Hevosjalostusliitoissa ja Hippoksessa voitaisiin kiinnittää näihin asioihin jatkossakin enemmän huomiota. Joiltain osin asia on jo herättänyt jonkin verran keskustelua, minkä koin työaikani. Johtokunta on omalta osaltaan vastuussa toiminnanjohtajan jaksamisesta, kuten muistakin työterveyteen ja työhön liittyvistä asioista. Kukaan ulkopuolinen ei ole seuraamassa päivittäin toiminnanjohtajan vointia, joten sen seuraaminen voi olla haasteellista. (Työterveyslaitos, 2021)

Toiminnanjohtajien kanssa käymieni keskustelujen perusteella päättelen, ettei liittojen johtokunnissa olla aina aivan ajan tasalla ja tietoisia toiminnanjohtajan työnkuvasta tai liiton toiminnasta yleisesti. Toiminnanjohtajilla oli tunne, ettei johtokunnissa välttämättä aina ymmärretä johtokunnalle kuuluvia tehtäviä ja vastuita, jotka on määrätty yhdistyslaissa asti.

Työhön ei yleensä olla täysin valmiita heti, vaan siihen kouliinnutaan vuosien kuluessa, aivan kuten moneen muuhunkin työhön. Silti työhön tarvittaisiin perehdytys, jossa voitaisiin käydä

läpi mahdollisimman paljon työvuoteen liittyviä asioita. Paras perehdyttäjä olisi useimmissa tapauksissa edellinen toiminnanjohtaja, joka pystyisi kertomaan pieniäkin käytännön vinkkejä, suurempien linjojen lisäksi. Kirjalliset ohjeet eri toiminnoista auttaisi aloittavia toiminnanjohtajia suunnittelemaan työtään ja löytämään ajoissa kysymyksiä ja vastauksia.

Aina ei ole mahdollista saada perehdyttäjää, joka olisi ollut toiminnanjohtajana samassa liitossa ja/tai perehdytysaika voi olla kovin lyhyt. Yhteistyöstä perehdytyksen osalta ja mahdollisista korvauksista olisi näin ollen sovittava muiden liittojen kanssa. On kaikkien etu (hevosenomistajat, hevosjalostusliitot, Hippos), että uusi toiminnanjohtaja pääsee kunnolla kiinni työhönsä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Uuden toiminnanjohtajan tukiverkkona toimii muut liitot ja Hippos, sekä ajan tasalla oleva johtokunta.

Toiminnanjohtajien kanssa käytyjen puhelinkeskusteluiden ja oman kokemuksen perusteella listasin muutamia asioita, joita tuli toistuvasti esiin:

- Kaivataan kattavaa vuosikelloa, listaa hevosjalostusliiton töistä työntekijän näkökulmasta
- Eri työtehtäviin liittyvät, varsinkin lakisäätteiset ym. ”viralliset” asiat toivotaan tietoon ajoissa
- Eri työtehtäviin käytännön ohjeet, kirjallisina
- Selvitys työsuhteen alkuvaiheessa, mistä voi kysyä apua tarvittaessa. Näin voitaisiin vähentää aikaa vievää soittelu- ja sähköpostirumbaa joka suuntaan.
- Toivotaan palautetta työstä, lähinnä Hippoksesta. Varsinkin virheistä olisi hyvä saada palautetta asiallisen opastuksen kera, jotta työn osaisi tehdä seuraavalla kerralla oikein.
- Johtokuntien toivottiin ottavan enemmän selvää liittonsa asioista ja ottamaan sille kuuluvaa vastuuta

- Toivottiin, että perehdytyksen olisi tehnyt edellinen toiminnanjohtaja ja että sille olisi saanut enemmän aikaa

Tämä opas sopii suurimmilta osin sovellettavaksi kaikissa Suomen hevosjalostusliitoissa. On kuitenkin muistettava, että työtapoihin ja lakisäätöihin asioihin saattaa aina tulla muutoksia. Työtehtäviä saattaa tulla lisää tai niitä voi jäädä pois. Tässä oppaassa kerrotut asiat ovat olleet voimassa vuonna 2020.

Lähteet

- Eestin Raskaat Vetohevoset ry. (n.d.). *Eestin Raskaat Vetohevoset ry*. Noudettu osoitteesta <http://www.erhevoset.com/index.php?sivu=7&lang=fi>
- Etelä-Pohjanmaan Hevosjalostusliitto ry. (2020). *Etelä-Pohjanmaan hjl*. Noudettu osoitteesta Etelä-Pohjanmaan hjl: <https://hevosjalostusliitot.fi/etelapohjanmaa/>
- EU:n eläinterveys säännöstö, E. (2020). *EU:n eläinterveys säännöstö*. Noudettu osoitteesta https://eur-lex.europa.eu/summary/FI/3005_2
- Finlex. (1989). *Yhdistyslaki*. Noudettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503#L6P39>
- Finlex. (2009). *Asetus hevoseläinten tunnistamisesta 2009*. Noudettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090880>
- Finlex. (2017). *Tunnistusasetus 2017*. Noudettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170222>
- Hevosjalostusliitot. (2020). *Hevosjalostusliitot*. Noudettu osoitteesta www.hevosjalostusliitot.fi
- Hämeen Hevosjalostusliitto Ry. (2020). *Hämeen hjl*. Noudettu osoitteesta <https://www.hevosjalostusliitot.fi/hame>
- Kymen-Karjalan Hevosjalostusliitto Ry. (2020). *Kymen-Karjalan hjl*. Noudettu osoitteesta <https://www.hevosjalostusliitot.fi/kymikarjala>
- Lahden Hevosystäväinseura ry. (n.d.). *Jokimaan Ravit*. Noudettu osoitteesta <https://www.jokimaanravit.fi/content/fi/1/21829/Etusivu.html>
- Patentti- ja rekisterihallitus. (2020). *Patentti- ja rekisterihallitus*. Noudettu osoitteesta www.prh.fi
- Pohjois-Savon Hevosjalostusliitto Ry. (2020). *Pohjois-Savon hjl*. Noudettu osoitteesta <https://hevosjalostusliitot.fi/pohjoissavo/>
- Ruokavirasto. (2020). <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-merkinta-ja-rekisterointi/hevoselaimet/>. Noudettu osoitteesta Ruokavirasto/hevoseläimet: <https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-merkinta-ja-rekisterointi/hevoselaimet/>
- Ruokavirasto. (2020). *Ruokavirasto*. Noudettu osoitteesta www.ruokavirasto.fi
- ry, S. H. (2020). *Suomen Hippos ry*. Noudettu osoitteesta www.heppa.hippos.fi

- Suomen Hippos. (2020). *Hippos/omistajanvaihdos*. Noudettu osoitteesta https://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosrekisterin_yllapito/omistajanvaihdos
- Suomen Hippos ry. (2020). *Hippos/varsan ilmoittaminen rekisteriin*. Noudettu osoitteesta https://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/varsan_rekisterointi/suomessa_syntyneen_varsan_rekisterointi/varsan_ilmoittaminen_rekisteriin
- Suomen Hippos ry. (2020). <https://www.hippos.fi/kasvatus/oriinpitajalle/>. Noudettu osoitteesta <https://www.hippos.fi/kasvatus/oriinpitajalle/>
- Suomen Hippos ry. (n.d.). *Hevosrekisterin ylläpito*. Noudettu osoitteesta https://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosrekisterin_yllapito
- Suomen Hippos Ry. (n.d.). *Hippos/hevosien tuonti ja vienti*. Noudettu osoitteesta https://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosien_tuonti_ja_vienti
- Suomen Hippos ry. (n.d.). *Hippos/Omatalli*. Noudettu osoitteesta <https://heppa.hippos.fi/omatalli>
- Suomen Hippos ry. (n.d.). *Suomen Hippos ry*. Noudettu osoitteesta www.hippos.fi
- Suomen irlannincoby-yhdistys. (n.d.). *Suomen irlannincobyhdistys/rekisteröinti*. Noudettu osoitteesta <https://www.irlannincobyhdistys.fi/rekisterointi>
- Työterveyslaitos. (2021). Noudettu osoitteesta Työterveyslaitos: <https://www.ttl.fi/tyontekija/tyostressi-ja-uupumus/>

Liite 1: Tunnistusmatkojen muistilista

- tunnustuslomakkeita
- punaisia ja mustia/sinisiä kyniä, lyijykyniä
- mikrosirut
- puhdistusaine ja pumpuli
- jouhinäytetarvikkeet: pussit, pahvilaput, tarrat/teippi
- turvakengät

Liite 2: Muistilista näyttelyihin

- Kysytään tuomarit, mittaaja ja tammojen ajajat ajoissa, esim. 2kk ennen näyttelyä
- Palkintoruusukkeiden tilanne, onko tilattava lisää
- Kysytään valokuvaaja ja muut mahdolliset apulaiset (kahvion pito, liikenteenohjaus, kuriirit, kuuluttaja). Yhteistyökumppanina tässä toimii useimmiten paikallinen hevosseura. Selvitetään kustannukset, kuka kustantaa ja mitä.
- Tutustutaan hyvissä ajoin Heppa-järjestelmän näyttelyt-osioon. Selvitetään, mitä kuuluu omiin tehtäviin siellä ja mistä löytyy mitään, mitä kuuluu kirjata sinne ennen näyttelyä ja mitä näyttelyn jälkeen.
- Selvitetään näyttelypaikan käytännön järjestelyt. Onko järjestelyissä mukana paikallinen hevosseura vai kenties oppilaitos? Liikennejärjestelyt ja -ohjaus, mittauspaiikka, hevosten kulku paikasta toiseen, kahvio, tms., saatko apulaisia hoitamaan esim. paperien kuljetusta tuomareilta sisäänkirjoitukseen, onko sisäänkirjoituksessa tarpeeksi pistokkeita tulostimelle ja laitteiden lataukseen jne.
- Selvitetään näyttelyssä tarvittavat lomakkeet ja muut tarvikkeet
- Näyttelyihin osallistuvat ilahtuvat pienestä ”lahjonnasta”. Hevosten taustajoukoille voi antaa kiitokseksi osallistumisesta jotain pientä, esim. suklaalevyn tai vaikka liiton logolla varustetun kaviokoukun.
- Henkilökunnan kahvituksen ja ruokailun järjestäminen
- Mitta ja sirunlukija

- Näyttelyissä on ollut tapana antaa osallistujille palkintotodistukset ja kopiot arvostelupöytäkirjoista. HUOM: jalostusarvosteltavien tammojen kohdalla ei saa antaa pöytäkirjan kopiota asiakkaille!

Liite 3: Kesäravien muistilista

Raveihin pakataan mukaan seuraavia asioita (Etelä-Suomen hjl):

- tulosteet Hepasta: tunnistetiedot tunnistettavista hevosista sekä kaikista osallistujista, ohjastajalista, katoslista ja koelähtölista
- listat, joihin merkitään laukat, ajat jne. lähtöjen aikana
- toimistotarvikkeita, tietokone, tulostin, johdot, laturit
- raviradalta pyydetään lainaksi kännykät ja radiopuhelimet, huomioi niiden lataus
- villokit, monte-villokit (Jokimaa: sisäänkirjoitus, tallikahvio)
- alkometri ja siihen kuuluvat pillit (sisäänkirjoituksesta)
- doping-näytepakkaus, 1-2kpl/ravit (eläinlääkärin tutkimustilasta)
- lähettäjäiden liput (lähettäjäiden kopista)
- tunnistuspakki, erityisesti sirunlukija tärkeä

Liite 4: Etelä-Suomen hevosjalostusliiton ja Jokimaan raviradan pikkujouluravit

- syksyllä (elo-syyskuu) keskustellaan johtokunnan kanssa esiintyjistä (hintataso ym.), illan ja koko projektin aikataulusta, päätetään illallislippujen ja sponsorilähtöjen hinnat ja keskustellaan pikkujouluissa palkittavista henkilöistä/hevosista
- Mahdollisimman aikaisessa vaiheessa varataan esiintyjä/esiintyjät pikkujouluihin
- Tehdään arvio seuroista saapuvista osanottajista. Varataan alustavasti kyyditykset seurojen alueilta Jokimaalle, kun on ensin kysytty tarjoukset kuljetusyrittäjiltä.
- Tehdään aikataulu, milloin viimeistään seurojen pitää ilmoittaa, paljonko lähtijöitä heiltä on tulossa. Nämä tiedot ilmoitetaan valituille kuljetusyrittäjille. Seurojen on itse hoidettava ilmoittautumiset alueellaan.
- Hankitaan palkinnot, kunniakirjat ja kukat palkittaville, lähetetään erityiset kutsut palkittaville
- Ilmaisten illallislippujen saajista keskustellaan johtokunnan kanssa. Näihin kuuluu mm. johtokunnan jäsenet aveceineen, sponsorilähtöjen ostajat (useampi ilmaislippu/lähtö), seurojen kyytien kuljettajat, palkittavat henkilöt, esiintyjät, joulupukki, arpamyyjät.
- Pöytävarausten vastaanotto, illallislippujen myynti ja lähetys ennakkotilaaajille kuuluu ensisijaisesti toiminnanjohtajalle
- Myydään lähtöjä seuroille ja sponsoreille, tilataan sponsorilähtöjen loimet hevosvarusteliikkeestä. Lähtöjen voittokukat tulevat Jokimaan puolesta.
- Yhteistyö ravintolan väen kanssa, pöytäjärjestyksen yms. suunnittelu jaa juomalippukäytännöstä sopiminen. Pöytävarauslistan ja varauslappujen teko pöydille kuuluu liiton tehtäviin.
- Ravintolakatsomossa vakiopöydän omaaville on ilmoitettava, ettei vakiopöydät ole käytössä pikkujouluiltana, jollei osta illallislippua ja tee pöytävarausta erikseen
- Ilmoitetaan seuroille ja kuljettajille, miten Jokimaalle saavutaan. Ajosuunta katsomorakennuksen takana on oltava yksisuuntainen, kun liikkeellä on isojakin busseja. Pikkujouluiltana Jokimaalla on käytössä ylimääräinen takaovi, jonne liiton on järjestettävä joku tarkistamaan liput.
- Hankitaan arpajaispalkintoja
- Varataan joulupukki ja kysytään arpamyyjät

- Sponsoreille, varsinkin uusille, kerrotaan ennen ravien alkua ohjeet, miten nimikkolähdön suhteen toimitaan. Kysytään, ketkä tulevat palkintojenjakoon, ja nämä ilmoitetaan ravien kuuluttajille. Kuuluttajille annetaan taustatietoa sponsoreista, jotta he saavat muutakin mainosta kuin firman nimen loimeen.
- Pikkujouluravien juonnon sekä palkintojenjaon hoitaa yleensä toiminnanjohtaja
- Ravien jälkeen tiedot kuluista ja tuloista kirjanpitäjälle. Käteisvarat viedään pankkiin.
- Pikkujouluista tehdään raportti johtokunnalle, joka esitetään sovitulla tavalla